

”de har ett jätteviktigt uppdrag, minst lika viktigt som skolan”

Fritidspedagogers och lärares uppfattningar om fritidshemmets uppdrag

Sanne Yttergren Sojde & Hedvig Andersson

Självständigt arbete – Pedagogik GR (C), 15 hp

Huvudområde: Pedagogik

Högskolepoäng: 15 hp

Termin/år: Vt-18

Handledare: Lars Sandin

Examinator: Anneli Hansson

Kurskod: PE121G

Utbildningsprogram: Grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem, 180 hp

Förord

Innan ni läser vidare vill vi berätta hur vi har lyckats samarbeta och hur vi har delat upp arbetet i denna studie. Eftersom vi bor i olika städer med långt avstånd till varandra, har hela arbetet skett via Google Drive för att båda ska kunna arbeta samtidigt och även se vad den andra gör.

Under flera gemensamma resor hem från skolan i Sundsvall har vi ofta diskuterat våra olika intresseområden inom fritidshem och de olika erfarenheter vi har från arbete och vfu. Detta har landat i att undersöka just andras uppfattningar om fritidshemmets uppdrag för att få en bild av hur det verkligen ser ut. Vi valde att dela upp intervjuerna för att båda skulle få två fritidspedagoger och två lärare var. Då Sanne fick bra återkoppling i frågan om intervju har en extra fritidspedagog använts och det har gett oss totalt nio informanter till studien.

I vissa delar av arbetet har den ena eller den andra tagit mer ansvar för, just för att kunna komplettera varandra på bästa sätt. Sanne har till exempel haft bra förmåga att kunna omformulera stycken och texter mer vetenskapligt medan Hedvig har haft styrkan att se helheten i insamlat material och litteratur. Båda har gemensamt kunnat koppla litteratur till texten och även skrivit lika mycket. Båda har varit lika delaktiga i de diskussioner och beslut som har tagits kring uppbyggnaden av hela arbetet.

Vårt samarbete har fungerat bra, dels för att vi har tagit vara på varandras styrkor men också för att vi har fått det stöd vi har behövt av varandra. Därför vill vi tacka varandra för det gemensamma ansvar och engagemang vi båda har visat. Vi vill också tacka vår handledare Lars Sandin, som har gett oss många bra tips och råd under arbetets gång. Hedvig vill även rikta ett tack till sina föräldrar som har lånat ut deras lägenhet som kontor och Sanne vill rikta ett tack till sin man och dotter som har haft stort tålamod men också gett mycket utrymme för fokus på studier. Vi vill till sist tacka alla fritidspedagoger och lärare som har ställt upp i denna studie och gjort detta möjligt. TACK!

Abstrakt

Tidigare forskning visar att fritidshemmets uppdrag är otydligt och våra egna erfarenheter från arbete och verksamhetsförlagd utbildning inom skola, har gett oss indikationer på att både lärare och fritidspedagoger har svårt att precisera vad fritidshemmets uppdrag är. Syftet med studien har varit att tolka fem fritidspedagogers och fyra lärares uppfattningar om fritidshemmets uppdrag. Därav gjorde vi en kvalitativ studie med hermeneutisk ansats, med semistrukturerade intervjuer som metod. Undersökningen har genomförts i två kommuner i Sverige med totalt nio informanter. Informanternas uppfattningar har tolkats och jämförts med varandra och till tidigare forskning. Vårt resultat visade att fritidspedagoger lägger mycket av sitt fokus inom skolans ramar. Det finns skilda uppfattningar om huruvida fritidspedagoger ska använda sitt uppdrag inom skolan eller inte. Uppfattningar om professionen inom skolan skiljer sig inte enbart mellan fritidspedagoger och lärare, utan även inom de båda yrkeskategorierna. En del uppfattningar visar att vissa fritidspedagoger är nöjda med rollen som resurs inom skolan medan andra fritidspedagoger, liksom en del lärare, har uppfattningar om att fritidspedagoger bör få använda sin yrkeskompetens när de arbetar under skoltid. Det anses vara viktigt att fritidspedagogernas status höjs. Vi kan konstatera att både lärare och fritidspedagoger ser olika på fritidshemmets uppdrag och vi får därigenom en förståelse till varför uppdraget kan upplevas otydligt. Slutsatsen av vår studie blir att det är viktigt att fritidshemmets uppdrag och dess pedagogik tydliggörs för att kunna öka statusen av fritidsverksamheten men också fritidspedagogernas yrkesroll inom skolan.

Nyckelord: *Fritidspedagoger, fritidshemmets uppdrag, lärare, samverkan mellan fritidshem och skola, uppfattningar.*

Innehållsförteckning

Inledning	4
Disposition	4
Bakgrund	6
Det pedagogiska arbetet i fritidshemmets uppdrag.....	6
Fritidshemmets pågående utveckling	7
I samverkan med skolan	9
Sammanfattning av den tidigare forskningen.....	12
Syfte	13
Metod	14
Metodval.....	14
Urval och genomförande.....	15
Analysmetod.....	17
Etiska överväganden.....	17
Resultat och analys	18
Hur uppfattas uppdraget?	18
De första reaktionerna	18
Det sociala	19
Andra uppgifter utöver uppdraget	20
Resurs	20
Administrativa uppgifter	21
Uppfattade förändringar när det gäller uppdraget.....	21
Nu och då	21
Status	22
Strukturer som uppfattas påverka uppdraget	23
Rektorn	23
Planering	23
Samverkan.....	25
Ett komplement till skolan	25
Det informella lärandet	26
Diskussion	28
Metoddiskussion	28
Resultatdiskussion	29
Olika uppfattningar om uppdraget och samarbetet	29
Rollen som resurs och rektorns påverkan	30
Det sociala arbetet	31
I samverkan med skolan	31
Sammanfattning av resultatdiskussionen.....	32
Slutsats och vidare forskning.....	33

Referensförteckning.....	34
Bilaga 1- Missiv till rektorer	35
Bilaga 2- Missiv till fritidspedagoger/lärare	36
Bilaga 3- Intervjufrågor till fritidspedagoger/lärare	37

Inledning

Fritidshemmets uppdrag är att stimulera elevernas utveckling och lärande samtidigt som eleverna ska erbjudas en meningsfull fritid och rekreation (Skolverket 2011, rev.2016). Detta kan uppfattas vara fritidshemmets huvudsakliga uppgift utifrån läroplanen. Forskning visar att arbetet i fritidshemmet främst handlar om att utveckla barnens sociala förmågor för att bland annat kunna klara av skolan. Arbetet innebär också att kunna ha många "bollar" i luften, vilket fritidspedagogerna uppfattas ha med sina mångsidiga egenskaper (Hjalmarsson & Löfdahl, 2014). Fritidspedagoger har flexibla förmågor som är till fördel när det gäller att hantera oförutsedda händelser men också för att kunna skapa en trygghet för barnen i fritidshemmet. Ändå upplevs fritidshemmets uppdrag otydligt och många fritidspedagoger har svårt att uttrycka vad deras yrkesroll innebär (Hjalmarsson, 2010). Pågående förändringar som sker upplevs påverka fritidshemsverksamheten negativt genom minskad personaltäthet och växande barngrupper (Hjalmarsson & Löfdahl, 2014). I och med detta uttrycks en viss frustration från fritidspedagoger då de upplever att det tas bort mer och mer planeringstid för den egna verksamheten. Fritidspedagoger agerar också alltmer resurs under skoltid (Närvänen & Elvstrand, 2014).

Under vår snart treåriga studietid har vi till och från arbetat som vikarier på olika fritidshem och även haft verksamhetsförlagd utbildning (vfu) för att kunna koppla våra kunskaper till verksamheten i fritidshem. Genom detta har vi fått träffa många härliga fritidspedagoger, lärare och annan duktig personal som till största del gör sitt yttersta för att upprätthålla en välfungerande verksamhet i skola och fritidshem. Men detta arbete är inte utan problem, vilket en av våra Vfu-handledare uttryckte så här: "Strunta i litteraturen, verkligheten ser ändå inte ut så!".

Vi har upplevt, liksom forskningen visar, att fritidspedagoger inte känner sig tillräckligt uppskattade för vad de gör i sin egen, men framför allt i skolans verksamhet. Det har uttryckts vara svårt att hantera de stora barngrupper i relation till antal personal, som idag är en verklighet för många fritidshem, samtidigt som man ska få till den planeringstid som behövs för att kunna ha en verksamhet kopplad till styrdokumentet. Fritidshemmet har numera ett eget kapitel i läroplanen kopplat till sig, och med vårt syfte vill vi bland annat ta reda på hur den nya delen påverkar fritidspedagogers och lärares uppfattningar om fritidshemmets uppdrag. Fritidspedagogers uppdrag och roll under skoltid upplevs fortfarande otydligt i styrdokumentet, vilket skapar skillnader i hur fritidshem är organiserade i olika kommuner (Hippinen, 2011).

Våra upplevelser och den tidigare forskningen har vidare väckt ett intresse för att undersöka hur fritidshemmets uppdrag uppfattas idag, då det framträder otydligheter i vad fritidspedagogers yrkesroll innebär och vilka arbetsuppgifter som anses tillhöra uppdraget. Under våra vfu-perioder och när vi själva arbetat har vi fått känslan av att varken lärare eller fritidspedagoger konkret kan säga vad fritidshemmets uppdrag och fritidspedagogernas yrkesroll faktiskt är. Därför ville vi med denna studie ta reda på hur uppdraget uppfattas ute i skolor för att förstå vilken verklighet vi kommer ut till.

Disposition

Vi inleder uppsatsen med bakgrunden där vi beskriver med hjälp av tidigare forskning hur fritidspedagoger själva ser på sin yrkesroll och vad de vill uppnå med den. Vi berör hur förändringar inom fritidshemmet påverkar uppdraget och hur samarbetet mellan skola och fritidshem uppfattas

och fungerar. Därefter kommer syftet och frågeställningar som följs av metodavsnittet. I metodavsnittet beskriver vi valet av en kvalitativ studie med hermeneutisk ansats och semistrukturerade intervjuer som metod och hur vi har använt dessa som grund i studien. Resultatdelen presenterar citat och sammanfattningar från intervjuerna, uppfattningar från lärare och fritidspedagoger om bland annat status, förändringar och hur rektor påverkar fritidshemmets uppdrag. Sist kommer diskussionen och där har vi valt att lägga både metoddiskussionen och resultatdiskussionen. I metoddiskussionen resonerar vi över hur valet av metod har påverkat vår studie och diskuterar för- och nackdelar. I resultatdiskussionen kopplar vi tillbaka till de ämnen som berörts i resultatet och kopplar dessa till tidigare forskning och våra egna tankar. Vi diskuterar status och de olika informanternas syn på fritidshemmets uppdrag och hur de olika uppfattningarna påverkar verksamheten.

Bakgrund

Bakgrunden inleds med forskning som till viss del beskriver hur fritidspedagoger uppfattar fritidshemmets uppdrag och vad det pedagogiska arbetet kan innebära. Därefter följer ett avsnitt om hur den pågående utvecklingen av fritidshemmet uppfattas påverka fritidshemmets verksamhet och vilka konsekvenser det kan ha för uppdraget. Till sist avslutar vi med att beskriva hur samarbetet mellan skolan och fritidshem uppfattas kunna öppna möjligheter men också upplevs skapa hinder i arbetet.

De vetenskapliga artiklarna i vår studie är baserade på forskning i Sverige då avsikten är att tolka uppfattningar om fritidshemmets uppdrag på svenska skolor och fritidshem. Avsnittet är indelat i fyra underrubriker; *det pedagogiska arbetet i fritidshemmets uppdrag, fritidshemmets pågående utveckling, i samverkan med skolan* och till sist följer en *sammanfattning*.

Det pedagogiska arbetet i fritidshemmets uppdrag

Det största arbetet för fritidspedagoger uppfattas vara att hjälpa barnen socialt. I Hjalmarsson och Löfdahls (2014) studie uttrycker fritidspedagoger att de uppfattar att elever som har det svårt med det sociala även har det svårt i skolan. En deltagare från studien hänvisar till ett uttalande hon har hört som hon tycker stämmer med hur hon själv ser på det sociala i fritidshemmet och varför fokus på det är så viktigt *“Hur ska en elev kunna koncentrera sig på matten om den behöver funderar över om den har någon att leka med på rasten eller ej?”*(s. 97). Fritidspedagoger uppfattas ha en etisk förmåga där de klarar av att vara en bra förebild, lösa konflikter, ha koll på många barn, ha kontakt med föräldrar och samtala med lärarkollegor. Fritidspedagoger uppfattas arbeta med förhållningssätt i olika relationer och för kontinuerliga samtal med barnen för att göra dem medvetna om hur deras handlingar påverkar dem själva och andra. Hjalmarsson och Löfdahl (2014) framhäver att pedagoger som har kunskap om omsorg även klarar av att föra vidare denna kunskap till barnen.

I samklang med detta uppfattas även kraven ha ökat på dokumentation vilket Saar, Löfdahl och Hjalmarsson (2012) visar på i sin forskning. De kan se att fritidspedagoger har fått upp ögonen för att dokumentera, utvärdera och rapportera om sin verksamhet då det uppfattas ha gett ett större värde på verksamheten. Fritidspedagogerna uppfattar att en målstyrd verksamhet ger en större medvetenhet för både personal, barn och föräldrar om varför aktiviteter är av betydelse och att de har ett syfte. Andersson (2014) menar på att dokumentationen synliggör vad fritidspedagogerna gör, både för sig själva och andra, samtidigt som fritidspedagogerna uppfattas få en helhetsbild av barnen. Saar, Löfdahl och Hjalmarsson (2012) understryker att en målstyrd verksamhet är viktigare än själva aktiviteten i sig. Fritidspedagogerna i deras studie uppfattar och förstår i och med framgångar i verksamheten att innebörden av planering och utvärdering påverkar. Fritidspedagogerna uttrycker att det är dem som måste klargöra för föräldrar, kollegor och sig själva vad vikten av aktiviteterna man gör är och visa att aktiviteterna kan kopplas till ett akademiskt och pedagogiskt sammanhang. På så vis uppfattar fritidspedagogerna i undersökningen att det tydliggörs på vilket sätt skola och fritidshem är ett komplement till varandra. Fritidshemmet ska erbjuda barnen nya upplevelser, speciellt de barn som fritidspedagogerna anser allt för ofta till exempel spelar dataspel eller endast ägnar sig åt fri lek. Att erbjuda barnen nya lekar uppfattas ge barnen nya upplevelser och erfarenheter samtidigt som det inspirerar barnen att utveckla sitt lärande som sker i skolan och hur det kan användas utanför (Närvänen & Elvstrand, 2014).

Enligt Hjalmarsson (2010) upplevs fritidshemmets uppdrag "luddigt" och i hennes studie framkommer att fritidspedagogerna har svårt att göra en uppskattning av sin yrkesroll och de arbetsuppgifter som uppfattas tillhöra dem. Fritidspedagogerna beskriver ofta vad de inte är istället för vad de är, men uttrycker ändå att de uppfattar sig ha god tilltro till sitt yrkeskunnande och kan använda sig av flera olika arbetssätt och metoder. Fritidspedagogerna upplever sig veta att de klarar av att skapa en positiv stämning och bygga upp en trygghet som bland annat kan bidra till barns ökade självförtroende. Fritidspedagogerna upplever sig ha goda sociala förmågor och att de är bra på att vara flexibla i bland annat oförutsedda händelser som kräver snabba ändringar i planeringen. Även i studien av Saar, Löfdahl och Hjalmarsson (2012) framhävs att fritidspedagogers huvudsakliga uppgift uppfattas vara det relationella arbetet såsom sociala- och emotionella dimensioner, vilket Hjalmarsson (2010) hävdar kan ses som deras profession.

Fritidspedagogerna i ovan nämnda forskning visar att det finns vissa skilda uppfattningar om fritidshemmets uppdrag. Å ena sidan uppfattar de sitt uppdrag som att de ska skapa en trygghet som bidrar till utveckling på flera områden, bland annat det sociala där man löser konflikter och visar vilket förhållningssätt man ska ha i olika situationer. Å andra sidan är deras uppfattningar att de måste dokumentera och redovisa allt de gör. Flera studier visar att fritidspedagogerna har svårt att sätta ord på vad de är och vad de gör i sin yrkesroll. Det framhävs att fritidspedagogers främsta förmåga är att hjälpa barnen socialt samtidigt som de är mycket flexibla när det kommer till oförutsedda händelser, men också att vara behjälplig i skolverksamheten. Ökade krav på dokumentation och utvärdering av den egna verksamheten ser fritidspedagogerna som viktigt då det främst upplevs gynna barnen men också att det uppfattas synliggöra fritidspedagogernas arbete. Men i och med den utveckling som sker upplevs arbetet försvåras på grund av tidsbrist samtidigt som avsaknaden av status gör att yrket missgynnas.

Fritidshemmets pågående utveckling

Fritidspedagogernas arbete är komplext och blir allt mer svårt att utföra på grund av tidsbrist (Andersson, 2013). I ökningen av antalet barn och stora barngrupper i förhållande till personaltätheten, sätts fritidspedagogerna i en sits där de flera gånger behöver avgöra om de ska lösa en konflikt här och nu eller om den kan vänta (Närvänen & Elvstrand, 2014). Fritidspedagoger uppfattas besitta kunskap med omsorgsetiska värden, förmåga att svara på föräldrars och kollegors krav och önskemål. De har ett etiskt förhållningssätt som handlar om användbara kunskaper till barnen i här-och-nu situationer (Hjalmarsson & Löfdahl, 2014).

Hjalmarsson och Löfdahl (2014) skriver vidare att fritidshemmet har hamnat i skymundan till skillnad från förskola och skola, vilket kan ha bidragit till att fritidshemmets uppdrag upplevs otydligare. I takt med minskad personaltäthet och växande barngrupper har det skett förändringar för både barn, lärare och fritidspedagoger. Förändringarna av gruppstorleken uppfattas innebära att personalen inte har samma tid för varje enskilt barn. Utöver det lyfter Närvänen och Elvstrand (2014) att skolverksamheten tar allt mer tid av fritidspedagogernas fokus och även det ökade kravet på dokumentation påverkar tiden för att kunna vara i barngrupp. När fritidspedagogerna ska lägga tid på skolverksamheten och agera resurs uppfattas tid saknas till planering av den egna verksamheten. På grund av detta uppfattar fritidspedagogerna i Närvänens och Elvstrands (2014) studie att det är

svårt att få till ett bra samarbete mellan skola och fritidshem som gynnar barnen, då även tid till planeringstid tillsammans med skolans personal uppfattas som saknad.

När fritidspedagogerna observerar och dokumenterar uppfattas det ge en inblick i vad barnen aktiverar sig med och samtalar om. Fritidspedagogernas arbete idag handlar om mer än barnpassning och fri lek. Observationer och dokumentation ger fritidspedagogerna en möjlighet att utgå från barnens nuvarande intressen och dialoger. Fritidspedagogerna uppfattar att grundtanken på fritidshemmet är att pedagogiken ska utgå från aktuella händelser och därigenom fånga barnens nuvarande tankar, idéer och intressen för att på så sätt omvandla dessa till utveckling och lärande. Pågående aktiviteter skapar tillfällen för nya kunskaper, som sker i dialog mellan fritidspedagoger och barn (Saar, Löfdahl & Hjalmarson, 2012).

Fritidspedagoger lägger mer tid i skolverksamheten idag än på fritidshemmet, vilket dels handlar om att agera resurs men även som ämneslärare (Ackesjö, Nordäng & Lindqvist, 2016.). Anderssons (2013) studie synliggör även den att de flesta fritidspedagoger idag lägger mer av sin tid i skolverksamheten än på fritidshem, bland annat som tidigare nämnts, ämneslärare, men de tar även med en bit av fritidsverksamheten, till exempel värdegrundsfrågor, in i skolans verksamhet. Men framför allt ser Andersson (2013) att fritidspedagoger får arbeta som resurs åt barn i behov av särskilt stöd. I samband med att skolan och fritidshem ska interagera med varandra har fritidspedagogernas fokus allt mer flyttats över till skolans verksamhet. Detta uppfattas i hög grad påverka fritidspedagogernas arbete i fritidshemmet och skolan samtidigt som fritidshemmets uppdrag inte värdesätts lika högt. Det anses lättare att se lärandet i skolan som mer viktigt än det sociala lärandet, som sker i fritidshemmet. Att den sociala bedriften barnen uppfattas lära sig i fritidshem påverkar och ger verktyg till att höja sina betyg och omdömen tas inte på allvar (Andersson, 2013).

Blivande lärare mot fritidshem har deltagit i en längre studie av Ackesjö, Nordäng och Lindqvist (2016) där man velat undersöka deras uppfattningar och förväntningar på sitt blivande yrke. Därefter har de följts upp för att se om deras bild av yrket har förändrats. Två frågor följde med under hela studien; vad förväntas man kunna som nyexaminerad fritidslärare? Och vart ska gränsen dras för vilka arbetsuppgifter man tar sig an i skolan? De som utbildar sig idag får även behörighet att undervisa i ett estetiskt ämne, som idrott eller bild. Ackesjö, Nordäng & Lindqvist (2016) kommer i studien fram till att de nyutexaminerade fritidslärarna har ändrat sin uppfattning kring yrkesrollen efter avslutat utbildning. De nyutexaminerade försöker konstruera nya professionella identiteter utifrån nya arbetssätt i skola och på fritidshem samtidigt som de lär sig och inhämtar kunskaper från det traditionella fritidshemmets uppdrag. Andersson (2014) skriver att fritidspedagoger idag välkomnas att hålla egna lektioner där deras egna intressen och kunskap om ett ämne kan användas professionellt. Då de inte får gehör för fritidshemmets betydelse och ser att skolan får mer uppmärksamhet och förståelse, drar sig gärna fritidspersonal till undervisning under skoltid bland annat med det estetiska ämne de fick behörighet i från utbildningen. De nyexaminerade som arbetar på fritidshem i studien av Ackesjö, Nordäng & Lindqvist (2016) tar på sig olika yrkesroller för att få en betydande roll i skolan och för barnen.

I och med otydligheter kring fritidshemmets uppdrag, kan ses att yrkeskompetensen fritidspedagoger besitter både stärks och försvagas. Den utvecklande yrkesrollen uppfattas behöva ta ansvar både för innehåll och utformning av fritidshemmets verksamhet samtidigt som dem ska lägga mycket tid i

skolan, något som kan vara både en styrka och svaghet. Det uppfattas som att det inte finns någon annan yrkesgrupp som lägger sig i fritidsverksamheten och handlingsutrymmet blir därför stort i den mån av tid de har. Yrkesgruppen och verksamhetens status uppfattas försvagas genom detta då lärarkollegor inte anser att de behöver engagera sig i vad som pågår på fritidshemmen. En styrka i detta blir att fritidspedagogerna upplever sig ha utrymme att just bestämma själva vad som blir en bra verksamhet och vad fritidshem behöver. Fritidspedagogerna uppfattas få en position där de bestämmer över fritidshemmens- och yrkesrollens utveckling och kan med hjälp av dokumentation visa vad de gör (Andersson, 2014).

En försvagad yrkeskompetens upplevs när fritidspedagoger uttrycker mer frustration över att de inte får tillräckligt med tid för barnen och för planering, än att dem ser de yttre faktorer som påverkar deras situation. De faktorer som främst uppfattas påverka är bland annat storleken på barngrupper, brist på bra och rymliga lokaler, brist på tid för planering och dokumentation men också att det kan finnas en frånvarande och otydlig styrning från rektorer och huvudmän. Gemensamt uppfattas dessa faktorer påverka samarbetet mellan skola och fritidshem. Fritidspedagogers sätt att se och uttrycka sig om situationen uppfattas som att de inte kan se helheten om varför deras situation ser ut som den gör. Fritidspedagogerna uttrycker istället att det är svårt att hålla koll på alla barnen; *“Det blir mer en flock som ska ledas.”* (Andersson, 2014, s.66). Det är viktigt enligt Andersson (2014) att se helheten och veta vad som påverkar för att man ska kunna göra en förändring.

Yrket uppfattas ändå ha fått högre status än tidigare i samband med att fritidspedagoger går in i skolans verksamhet, vilket har bidragit till fler heltidstjänster. När fritidshemspersonal jobbar heltid uppfattas det ge en helhetssyn av barnen under hela skoldagen och uppfattas även ge bättre inblick i hur verksamheterna kan planeras. Även om detta uppfattas försvaga yrkesrollen till viss del, finns det också en styrka i att fritidspedagogerna själva får bestämma och utveckla den roll de ska spela för barnen och skolans verksamhet. Fritidspedagogernas yrkesroll ändras åt olika håll och uppfattas otydlig av flera olika faktorer. En faktor som har betydelse kan vara den lokala styrningen på varje enskild skolenhet och på vilken styrka kollegorna känner till varandra (Andersson, 2014).

Fritidspedagogerna tänker tillbaka och uppfattar att deras kompetens var mer användbar och betydelsefull inom skolans ramar förr. Uppfattningarna är att deras kompetens då efterfrågades vid till exempel värdegrundsfrågor, arbetet med estetiska läroprocesser eller erbjudande av fritidshemsverksamhet till barn under skoltiden. Fritidspedagogerna uppfattar att deras kompetens då sågs som en tillgång. På grund av förändringar som skett och de mål som idag eftersträvas ska det finnas bättre förutsättningar med en självklar delaktighet mellan skola och fritidshem, men det uppfattas istället ha blivit oklart för fritidspedagogerna vad det nya är för något. Det nya för dem uppfattas ha blivit mer och mer att de används som assistenter (Närvänen & Elvstrand, 2014).

I samverkan med skolan

Den största skillnaden mellan skola och fritidshem är att skolan är obligatorisk och att fritidshemmet är frivilligt. Fritidshemmens uppgift är bland annat att de ska komplettera skolan och hemmet, genom att erbjuda aktiviteter som ger barnen chans att kunna testa och utveckla idéer som de inte får tillgång till att göra på andra arenor. Skolan förknippas med det formella och formaliserade medan fritidshemmet beskrivs som informellt och en verksamhet som ger utrymme för friare val, spontanitet, nya erfarenheter i ett socialt sammanhang. Under förmiddagen har många fritidspedagoger sin

tjänstgöring på skolan, ofta som resurs men ibland också för egen undervisning i klasser. En konsekvens av den dubbla yrkesrollen är som tidigare nämnts, att planeringstid och utvecklandet av fritidshemsverksamheten uppfattas få mindre plats. Detta uppfattas gälla både inom den egna verksamheten men även mellan de olika avdelningarna. När barnen är i skolan och fritidspedagogerna skulle kunna ha tid för planering ska de istället delta i skolans verksamhet (Närvänen & Elvstrand, 2014).

Ludvigsson (2009) skriver om att få förståelse om hur varje del i en skola påverkar varandra, som relationen mellan rektor och lärare. Olika yrkesroller i skolan måste spela i samklang för att allting ska gå ihop. Rektorn besitter det övergripande ledarskapet men för att det ska kunna bli en bra verksamhet, behöver rektorn lyssna på sina anställda för att de ska kunna samsas på en och samma arena. Andersson (2013) menar på att rektorer och annan ledning inte ser till fritidshemmet och dess behov, då de inte förstår de strukturella villkorens inverkan på fritidshemmets uppdrag. De strukturella villkoren handlar om det sociala, kulturella och politiska samhällsgrunder som påverkar. Det som rektorer och ledning kan se som fördelar för barnen uppfattas istället som en belastning för verksamheten. De som arbetar inom fritidshemmet har enligt Andersson (2013) svårt att kommunicera fram sin yrkeskunskap och kunskapsbas till sina chefer och det försvårar arbetet ytterligare.

Ludvigsson (2009) hävdar att skolledare och lärare oundvikligen formar ledarskapet tillsammans. För att de gemensamt ska kunna bygga upp en utvecklande verksamhet är de sociala, kulturella och politiska förutsättningarna av betydelse. Ludvigsson (2009) beskriver att rektorer uppmuntrar sina anställda till att dela med sig av erfarenheter och lärdomar från kurser till andra kollegor för att öka samarbetet och samhörigheten. Rektorerna uppfattar det som en del i sitt ledarskap, att se till att de anställda delar med sig av sina kunskaper mellan varandra. Även Närvänen och Elvstrand (2014) framhåller vikten av att alla får vara med och ha en synpunkt i ett förändringsarbete för att skapa sunda relationer och ett gemensamt förhållningssätt till, och i fritidshemmets kultur. De påtalar att det är bra att ha en sammanhållning gentemot föräldrar för att kunna visa upp en enad styrka. Men lärare som deltagit i Ludvigssons (2009) undersökning upplever att det mesta de lär sig på kurser och arbetar efter, sker informellt i arbetslaget, och stannar där.

Hjalmarsson och Löfdahl (2014) önskar ett vidgat vardagligt yrkesspråk där ökad kompetens om pedagogiska termer finns hos de som arbetar på fritidshem. Det uppfattas öka statusen och underlätta tydliggörandet av fritidshemmets uppdrag. Om fritidshem och skola skulle röra sig med samma yrkesspråk uppfattas deras samarbete kunna öka då språket skapar en samhörighet mellan professioner som arbetar inom samma arena. Hjalmarsson och Löfdahl (2014) hävdar att sociala och emotionella dimensioner utgör en stor del av fritidspedagogers arbete. För att underlätta elevers skolarbete uppfattas elever behöva lära sig och utveckla dessa färdigheter och fritidspedagogernas kompetens om dessa dimensioner är en av anledningarna till varför de behöver ett ökat yrkesspråk och status.

I Anderssons (2013) studie deltog en skola där fritidspedagoger har kämpat för att få sin ledning och övriga personal att inse att fritidshemmet är viktigt och bör få en bättre status. I och med det har fritidshemmets uppdrag på den skolan fått en självklar plats där alla barn ska kunna ta del av vad som sker där. Detta har resulterat i att skoldagen har blivit förlängd genom att fritidsverksamheten

läggs in under skoldagen och inte enbart under eftermiddagen. På så sätt uppfattas utformningen även gynna de barn som inte är inskrivna på fritidshemmet till att få utveckla sina sociala kunskaper, det gör det lättare för eleverna att skapa nya och behålla vänskapsband. Fritidspedagogerna ser utformningen som en fördel då deras kompetenser tydligt kommer till nytta även i skolan. De uppfattar att de på så sätt kan lägga fokus på skoldagen och låta barnen ha fri lek under eftermiddagen. Då uppfattas fritidshemmet under eftermiddagen istället bli en trygghet där personalen finns till förfogande vid behov (Andersson, 2013).

Fritidspedagogers reaktioner och ageranden på förändringar som sker uppfattas påverkas av rektorer och övriga kollegors tolkningar av fritidshemmets uppdrag. Som tidigare nämnts så uppfattas en positiv sida vara att skola och fritidshem samverkar mer ihop, vara att det öppnar upp för heltidstjänster och att personalen i fritidshem får en större helhetssyn över barnens hela dag (Andersson, 2013). Men i Närvänen och Elvstrands (2014) studie visar det sig att det finns en maktobalans mellan skola och fritidshem, *“Det är lärare i skolan som påtagligt har en tolkningsfrihet när det gäller vad lärare i fritidshem ska göra inom ramen för den skollagda delen av arbetstid”* (s. 24). Fritidspedagogerna uppger att de vill skapa en *“vi-känsla”* mellan de olika yrkesrollerna samtidigt som de vill ha en förståelse för sina egna yrkesroll och vikten av den för barnens skull. Känslan av samhörighet mellan klasslärare och fritidspedagoger uppfattas som betydligt svagare än mellan lärarkollegor.

Ackesjö, Nordäng och Lindqvist (2016) skriver att de nyexaminerade fritidspedagogerna i deras studie uppfattar svårigheter i att förklara för lärarkollegor om vad deras titel och yrkesutbildning innebär. Författarna anser att dessa svårigheter synliggör att det finns, och markeras gränser, mellan fritidspedagogernas relation till andra lärarkategorier och skolledningen. Skolledare i Ludvigssons (2009) studie önskar att lärare skulle förstå vad ett samarbete mellan kollegor och arbetslag skulle kunna ge. De uttrycker att de ser hur en del lärare inte tar del av andras kompetenser eller delar med sig av sina egna. Skolledare uppfattar att det resulterar i att dessa lärare inte hänger med i skolutvecklingen. I Närvänen och Elvstrands (2014) studie uppfattar inte fritidspedagogerna att de har någon tydlig och bra relation till skolan eller någon tillhörighet till den. Enligt Närvänen och Elvstrand (2014) är fritidshemmet under förändring, vilket gör det än viktigare att skapa ett bra samarbete mellan skola och fritidshem. Skillnader i de pedagogiska uppdragen behöver ses över för att de ska hitta hur dessa kan samspela. Skolledare i Ludvigssons (2009) studie försöker sätta samman arbetslag med olika personligheter och kompetenser för att de alla tillsammans ska bli en styrka. Skolledarna uppfattar sig se styrkan i att ha ett arbetslag som samarbetar, där ökar tilliten till andra i arbetslaget, personalen kompletterar varandra och varje anställd och verksamhet uppfattas utvecklas mer tack vare samspelet med andra kollegor. Till skillnad från studien av Närvänen och Elvstrand (2014), där fritidspedagogerna kände en avsaknad av samarbete med lärarna kan lärare i Ludvigsson (2009) studie se det positiva i att samarbeta med andra yrkeskategorier. Enligt dem så ger det ett gemensamt förhållningssätt till barnen som resulterar till att stärka barnens lärande. Lärarna i Ludvigssons (2009) studie uppfattar att de kan se, att ha ett starkt arbetslag där kollegor har olika kompetenser, gör att de kan fördela arbetet och ta ett större ansvar för det de själva är duktiga på.

För att ett samarbete ska fungera krävs tid för att prata samman om förhållningsregler, arbetsmetoder och nuvarande fokus på lärande. Men nackdelar med ett väl fungerande arbetslag kan vara att arbetet stagnerar, att arbetet riskerar att göras på rutin. Det är därför viktigt att skolledaren är närvarande för

att se och hela tiden hjälpa till att utveckla arbetslaget. Som många lärare uttrycker uppfattas samspelet fungera som bäst när lärare och skolledare får möjligheten att ta tillvara på varandras perspektiv i olika förhandlingsprocesser (Ludvigsson, 2009). Fritidspersonal upplever dock sina arbetsuppgifter olika beroende på vilken klasslärare de är kopplade till, enligt Saar, Löfdahl och Hjalmarsson (2012).

Sammanfattning av den tidigare forskningen

För att sammanfatta forskningen är den stora skillnaden att skolverksamheten är obligatorisk och fritidshemmet frivillig. Samarbete mellan skola och fritidshem kan fungera, men också skapa otydligheter i de egna yrkesuppgifterna. Det uppfattas behövas en tydlig ledning från rektor och skolledare för att olika yrkeskategorier skall kunna samverka på samma arena och samtidigt kunna ta del av varandras kunskaper. Många fritidspedagoger i tidigare studier uppfattar en avsaknad för tid till gemensam planering med lärarna. Det egna uppdraget i fritidshemmet uppfattas också bli lidande då fritidspedagoger allt mer förlägger sin tid under skoldagen. En del lärare ställer sig positiva till samarbete med fritidshemmet, då det uppfattas vara en fördel med att fritidspedagogerna ser barnens hela dag. Men fritidspedagogerna används då framförallt som resurs. Fritidspedagoger tar i och med det själva initiativ till att bedriva egen undervisning i skolämnen för att få upp sin status och få använda den kompetens i ämnen de har intresse för.

Syfte

Syftet med studien är att tolka fem fritidspedagoger och fyra lärares uppfattningar om fritidshemmets uppdrag och samverkan mellan fritidshem och skola.

Frågeställningar

- Hur uppfattar fritidspedagoger och lärare fritidshemmets uppdrag?
- Hur uppfattar fritidspedagoger och lärare samarbetet mellan fritidshem och skola?

Metod

Detta avsnitt inleds med att beskriva och förklara vårt val av en kvalitativ studie med hermeneutisk ansats. Därefter följer en beskrivning av hur studien har genomförts i form av semistrukturerade intervjuer och hur urvalet har gått till. Vidare beskrivs och motiveras analysmetoden och till sist förklaras de etiska överväganden vi har tagit hänsyn till. För att göra texten mer läsvänlig har vi valt att benämna fritidspedagoger och lärare för *informanter* i den löpande texten. Studiens validitet och reliabilitet har vi valt att beskriva och motivera i avsnittet av metoddiskussionen som ligger under diskussionsdelen.

Metodval

Studien syftar till att tolka fem fritidspedagogers och fyra lärares uppfattningar om fritidshemmets uppdrag och samverkan mellan fritidshem och skola. För att kunna ta del av informanternas uppfattningar är studien genomförd med semistrukturerade intervjuer som metod. Därav kunde vi anpassa frågorna efter hur varje situation såg ut och det gav samtidigt utrymme för följdfrågor (Ahrne & Svensson, 2015). Med öppna frågor i de semistrukturerade intervjuerna fick våra informanter möjlighet att själva berätta och beskriva sina erfarenheter och upplevelser (Back & Berterö, 2015).

Kvalitativa metoder utgår inte från en hypotes som används för att bekräfta eller förkasta teorier. De utgår från frågeställningar som undrar något som kan vara av betydelse för ett större sammanhang och kan användas med teorier som tolkar ett fenomen, till exempel med hjälp av hermeneutiken (Hyldgaard, 2008). En kvalitativ studie ger oss möjlighet att tolka hur nyanser och normer ser ut i skolans värld och om de uppfattningarna som finns skiljer sig åt (Ahrne & Svensson, 2015).

En kvalitativ studie med hermeneutisk ansats kan ses som en bra metod när man vill tolka andras uppfattningar (Ahrne & Svensson, 2015). Enligt Brinkkjær och Høyen (2013) ska man i en kvalitativ studie hålla sig objektiv, där värdesätter och väger man de fakta och kunskap som fås från informanterna. Brinkkjær och Høyen (2013) förklarar vidare att inom hermeneutiken håller sig arbetssättet inom ramen för tolkningsteorier, där förförståelse, tolkning och mening är centrala begrepp. Den hermeneutiska teorin vill tolka och förstå meningen med något. Den riktar in sig på att förstå delen i sin helhet och kan beskrivas som att röra sig i en cirkel. Man kan likna det vid ett pussel, där en bit hör ihop med en annan för att bli en helhet och helheten kan inte bli hel om inte alla bitar faller på plats, "*...man måste hela tiden röra sig mellan del och helhet.*" (Brinkkjær & Høyen, 2013, s. 75.)

Den kvalitativa metoden bortser från siffror och statistik som den kvantitativa metoden utgår från. Insamling av kvalitativ data, innebär att forskaren tar reda på *att* något finns, i vårt fall, *att* dessa uppfattningar om fritidshemmet finns. Därför har inte en kvantitativ metod använts, då syftet är att tolka uppfattningarna. Resultatet i en studie som är av samhällsvetenskaplig art kan komma att förändras eftersom samhället förändras samtidigt som forskningen utförs (Ahrne & Svensson, 2015). Därför är forskning av denna typ av studie alltid aktuell att utföra.

I en semistrukturerad intervjuform utgår man från några fasta huvudfrågor som kan kompletteras med öppna följdfrågor (Stukát, 2011). Vi hade totalt sju frågor (Bilaga 3) där två var inledande frågor om deras titel och yrkeserfarenhet. På så sätt menar Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) att personerna ger mer relevanta och sanningsenliga svar då de två första frågorna bidrar till

relationsskapande och öppnar upp för ett gott samtalsklimat. Därefter följde fem huvudfrågor som riktade in sig på informanternas uppfattningar om fritidshemmets uppdrag och organisationen runt om. Under en av frågorna valde vi att läsa upp ett citat från läroplanen, som beskriver fritidshemmets uppdrag. Detta för att ge alla informanter lika chans att uppfatta uppdraget efter vilken kunskap de hade sedan innan, men också för att göra det tydligt för alla vad frågan syftade till. Vi utgick från samma frågor vid alla intervjuerna. Därefter styrde deltagarna själva in på olika områden och vi ställde kompletterande frågor utefter vad deltagaren berättade och för att återgå till det ämne vi i huvudsak ville hålla i fokus, uppfattningar om fritidshemmets uppdrag.

Att använda sig av intervjuer är ett sätt att samla på sig kunskaper om sociala förhållanden (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015). Vi avsåg att hålla oss objektiva i rollen som intervjuledare för att inte påverka informanterna när de berättade om sina uppfattningar. Denna typ av intervju gav oss en bredare bild av nyanser och dimensioner eftersom vi kunde få tydligare beskrivningar av händelseförlopp, åsikter och situationer deltagarna berättade om (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015).

Urval och genomförande

Avsikten med vår studie var att tolka fritidspedagoger och lärares uppfattningar om fritidshemmets uppdrag i Sverige. För att kunna hitta informanter för studien utgick vi från de kommuner vi själva bor i, varav en är en större kommun och den andra är en mindre. Vi sökte skolor i två kommuner, via deras hemsidor. Genom att läsa hemsidornas beskrivning av varje skola fick vi uppfattning om hur deras arbete såg ut. För att öka validitet i vårt datamaterial var avsikten att hitta skolor där fritidshem och skola hade ett nära samarbete med varandra, för att informanterna skulle ha god insikt i varandras verksamheter. Genom detta avsåg vi kunna få ta del av uppfattningar som närmare skulle kunna kopplas till studiens syfte, fritidspedagogers och lärares uppfattningar om fritidshemmets uppdrag.

Vi skickade ut missiv via mail till flera rektorer (Bilaga 1) för att på så sätt ta första kontakt men också för att få hjälp att hitta möjliga informanter för studien. Via mailet blev rektorerna även informerade om att en undersökning eventuellt kunde ta plats på deras skola. När vi fått kontakt skickades missiv ut till de informanter (Bilaga 2) som rektorerna tipsade om, där de blev informerade om studiens syfte, genomförande och de etiska ställningstaganden som vi har tagit hänsyn till.

Totalt fem skolor har deltagit, där tre av dem ligger i den större kommunen och två av dem i den mindre kommunen. I intervjuerna deltog totalt nio personer, varav fem är fritidspedagoger och fyra är lärare. Informanterna arbetar med elever från åk 1- åk 5. Nedan följer en beskrivning av informanternas titel, årskurs, utbildning och arbetserfarenhet inom yrket.

Titel	Årskurs	Utbildning och yrkeserfarenhet
Fritidspedagog	F-2	Idrottsvetenskaplig examen med idrottspedagogik, därefter valda delar av grundläroprogrammet. Behörig fsk-6 samt vuxenutbildning. Från 2006.

Fritidspedagog (A)	1	Förskollärare, från 1980.
Fritidspedagog (B)	1	Fritidspedagog, från 1980.
Fritidspedagog (C)	1	Fritidspedagog, från 1989.
Fritidspedagog	5	Fritidspedagog med behörighet i bild, musik, slöjd, sv, sh, biologi. Från 2002.
Lärare	1	Lärare F-3, förskollärare, fritidspedagog. Från 2009.
Lärare	2	Grundläroprogrammet med behörighet i Fsk och 1-3 med interkulturell profil. Från 2017.
Lärare och förstelärare	3	Läroutbildningen med extra termin i No och Ma, har även gått mattelyftet. Behörighet i åk F-3. Från 2011.
Lärare	5	Lärare med behörighet i läs-, skriv- och matematikinläring åldrar 0-12, även behörig i fritidshem. Från 2006.

När vi fått kontakt med valda informanter började vi boka in intervjuer. Intervjuerna utfördes som tidigare nämnts i semistrukturerad form, där frågorna kunde ställas i den ordning som passade för situationen och som även gav utrymme för att kunna ställa kompletterande frågor. Att använda intervjuer som metod menar Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) är ett sätt att få insikter om de förhållanden som råder i den miljö man utför intervjun i. I vårt fall genomfördes intervjuerna i skolmiljön där informanterna arbetade, i utrymmen som gav oss avskildhet för att inte bli störda av andra under samtalens gång. Intervjuerna beräknades ta ca 30 minuter var och hamnade mellan 20-40 minuter.

Vi använde oss av våra mobiltelefoner för att spela in intervjuerna och på så sätt kunna få hela intervjuerna återberättade i senare skede. Det underlättade transkriberingen och delgivandet av materialet till varandra (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015). Hade vi istället skrivit ner vad som sas hade risken funnits att mycket data skulle gått förlorad då det är svårt att skriva i samma takt som någon pratar. Att spela in intervjuerna gav också informanterna utrymme att tala fritt i eget tempo utan att ta hänsyn till att vi som intervjuledare var tvungna att skriva ner. Vi upplevde det även enkelt att lyssna på allt som sas och att ställa bra kompletterande följdfrågor till den intervjuade när vi endast satt och lyssnade, det blev mer som ett samtal.

Intervjuerna har utförts med en deltagare åt gången och med endast en av oss skribenter närvarande eftersom vi bor i olika städer. Efter utförda intervjuer har vi transkriberat genom att lyssna på

materialet och skrivit ner hela intervjuerna. Därefter har vi tagit del av varandras material och börjat tolka.

Analysmetod

Hermeneutiken har sin grund i att tolka människors tal och skrift men har vidareutvecklats till att tolka betydelsen av människors uttryck (Hyldgaard, 2008). Då studien är kvalitativ med hermeneutisk ansats har vi utgått från begreppen att försöka tolka och förstå datamaterialet, i detta fall uppfattningar (Ahrne & Svensson, 2015). En hermeneutisk forskare försöker inte finna sanningen utan försöker förstå innebörden i uttalanden och beteenden (Brinkkjær & Høyen, 2013). Vårt mål var att vara så objektiva som möjligt men i en kvalitativ studie går det inte att vara helt objektiv (Ahrne & Svensson, 2015).

Vi började med att läsa igenom alla transkriberingar flera gånger och delade därefter upp svaren för varje fråga. För att lättare kunna hitta gemensamma teman i svaren, skrevs en sammanfattning under varje fråga. I sammanfattningen skrev vi likheter och skillnader i de uppfattningar som beskrevs av informanterna. Därefter läste vi materialen igen och skrev ner ord och mindre meningar som användes för att skapa kategorier som kunde kopplas till bakgrunden.

Fem huvudkategorier har vuxit fram ur informanternas uppfattningar om fritidshemmets uppdrag. Det är kategorier som informanterna själva har tagit upp och som vi tolkat att de lagt extra mycket tyngd vid när de delgivit oss sina uppfattningar om uppdraget.

- Hur uppfattas uppdraget?
- Andra uppgifter utöver uppdraget
- Uppfattade förändringar när det gäller uppdraget
- Strukturer som uppfattas påverka uppdraget
- Samverkan

De teman som tillhör respektive kategori beskrivs vidare under resultat och analys.

Etiska överväganden

De etiska principerna utgörs av fyra huvudkrav vilka är *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet 2011, rev.2017). Utifrån samtliga fyra krav har vi via missiv till både rektorer (Bilaga 1) och informanter (Bilaga 2) upplyst om studiens syfte, genomförande och de etiska överväganden vi har tagit hänsyn till. Innebörden av dessa krav är att deltagandet är frivilligt och att de som deltar när som helst har rätt att avbryta sin medverkan. Med samtycke från våra informanter har vi spelat in varje intervju. Genom det konfidentialitetskravet har vi tagit i beaktning att namn på deltagarna och skolorna de arbetar på, inte ska förekomma i studien. Vi har även informerat deltagarna om att intervjumaterialet kommer att raderas efter avslutad studie.

Resultat och analys

Som tidigare nämnts är syftet med studien att tolka fem fritidspedagogers och fyra lärares uppfattningar om fritidshemmets uppdrag och samverkan mellan fritidshem och skola. Fem huvudkategorier har växt fram under analysarbetet och baseras på de uppfattningar som har kommit fram av materialet. Under varje huvudkategori har materialet delats upp i mindre teman för att tydliggöra innehållet, dessa är:

- Hur uppfattas uppdraget?
 - De första reaktionerna
 - Det sociala
- Andra uppgifter utöver uppdraget
 - Resurs
 - Administrativa uppgifter
- Uppfattade förändringar när det gäller uppdraget
 - Nu och då
 - Status
- Strukturer som uppfattas påverka uppdraget
 - Rektorn
 - Planering
- Samverkan
 - Ett komplement till skolan
 - Det informella lärandet

Materialet presenteras i form av stycken med tillhörande citat som styrker innehållet. För att förtydliga skillnader i uppfattningarna och vem som har sagt vad, benämns citaten med *fritidspedagog* eller *lärare* och i vilken årskurs de arbetar (för yrkesbakgrund, se tabellen i metodavsnittet). Då det finns tre fritidspedagoger som arbetar i årskurs 1 har de även benämnts med bokstäver för att kunna särskiljas: *fritidspedagog åk 1, A*, *fritidspedagog åk 1, B* och *fritidspedagog åk 1, C*.

Hur uppfattas uppdraget?

Under intervjuerna ställdes frågan om hur fritidshemmets uppdrag uppfattas utifrån läroplanens fjärde kapitel. Nedan visas det citat som användes vid intervjuerna:

Undervisningen i fritidshem ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda eleverna en meningsfull fritid. [...] Undervisningen i fritidshemmet kompletterar förskoleklassen och skolan genom att lärandet i högre grad ska vara situationsstyrt, upplevelsebaserat och grupporienterat samt utgå från elevernas behov, intresse och initiativ.

(Skolverket, 2016, s.24)

De första reaktionerna

Några uttalanden var spontana reaktioner om fritidshemmets uppdrag. Uttalanden beskriver uppfattningar om fritidshem ska kunna erbjuda barnen varierade aktiviteter där leken är av betydelse för att kunna koppla lärandet i skolan till mer praktiska sätt. En lärare uttrycker sig så här:

...åh gud...måste få funder lite hur jag skall svara...ehh...nämen fritids skall ju erbjuda en miljö som både är den fria leken men samtidigt kunna se varje barns...ehh...se varje individ och deras speciella behov, att kunna erbjuda olika aktiviteter utifrån det...ehh...ah, att det ska kunna erbjuda olika aktiviteter så att man kan utmana och att dom får utveckla sig. Sen är ju det ett hårt tempo i skolan generellt så att på fritids orkar dom ju inte så mycket [...] Men de har ett jätteviktigt uppdrag, minst lika viktigt som skolan, definitivt.

(Lärare åk 1).

En annan lärare beskriver vidare:

Som att man liksom ska väva ihop fritids och skola, så att det blir ännu mer fokus på att leken ska vara lärande. Att det blir mer lekfullt, men att det, ja, blir ett tydligt syfte med, att man erbjuder barnen att lära sig saker på andra sätt. Det blir lite friare. Men mycket fostrande och att man bygger starka och sociala medborgare men också att man ska koppla samman det med det som sker i skolan, under lektionstid, så kan man koppla samman det med fritids. Och vise versa. Ja, typ så tänker jag nog.

(Lärare åk 3)

Båda uppfattningarna kan tolkas som att fritidshemmet anses vara viktigt och kan komplettera skolan på flera praktiska sätt, där största vikt läggs vid den fria leken och sociala relationer. Två andra uttalanden kan tolkas som att de uppfattar uppdraget som otydligt och visar även på en viss besvikelse över hur arbetsuppgifterna kan se ut:

Mitt uppdrag som fritidspedagog trodde ju jag att det var fritids som, det har varit min största uppgift, men som det ser ut idag så verkar det vara så att man är gemensamt med skolan och då blir det mycket att man får hjälpa lärarna i olika situationer [...] Det är nog mycket att skolan har tagit över på ett sätt så att vi har blivit mera...vår yrkesroll har suddats ut på något vis.

(Fritidspedagog åk 1, A)

Ja, jag tycker, den (läroplanen) är ju så pass luddig, så man kan tolka det man precis vill här tycker jag. Man kan hitta, det jag vill göra eller att det här, det kan jag tolka in. Och så kan jag nog tycka att kanske någon annan kan tolka in sina saker och anse att det är lika bra. Men det som är, jag tror är viktigt om man ska ha ett bra fritidshem, då ska vi ju komplettera också.

(Fritidspedagog åk 1, B)

Detta kan tolkas som att det finns svårigheter i att kunna uttrycka sin yrkesroll och sätta ord på vad den faktiskt innebär. Uttryck som att "skolan har tagit över" tyder på att det finns en viss osäkerhet i att sätta gränser för hur mycket av ens arbete som ska komplettera skolan. Uppfattningar visar även på att läroplanen kan tolkas som man tycker passar bäst och det gör att fritidshemmets uppdrag uppfattas olika.

Det sociala

Det fanns uttalanden som visar uppfattningar om vad som anses vara fritidshemmets främsta uppdrag och vad arbetet går ut på. En fritidspedagog beskriver i citatet nedan:

Jag jobbar på storbarnsfritids med fyror, femmor och sexor, det handlar så otroligt mycket här om att skapa relationer och finnas här för dom. Alltså både utmana dom, skratta ihop med dom, sätta gränser för dom och...alltså social utveckling är det som jag brinner för, jag tycker skolan är superviktig men jag tänker att "so what" att du inte kan gånger tabellen...kan du föra dig socialt, kan du prata och bete dig på ett speciellt sätt då kommer du fixa allt annat i livet utan problem.

(Fritidspedagog åk 5)

En annan fritidspedagog säger vidare:

...den sociala biten som vi är ganska duktiga på, och att vi är duktiga på att jobba i ett arbetslag, att man jobbar tillsammans. En lärare är ju mer van vid kanske att jobba själva. I alla fall som det har sett ut nu. Men vi, vår styrka är ju att vi kan jobba tillsammans med andra, och dialogen, att hela tiden prata om vad vi ska göra, hur det funkar och inte.

(Fritidspedagog åk 1, A)

Uttalandena visar uppfattningar om att fritidshemmets huvuduppdrag är att utveckla barnens sociala förmågor för att barnen ska kunna samarbeta med andra. Den största styrkan fritidspedagoger besitter kan förstås som skicklighet i att kunna samverka med andra där samtalen blir det främsta redskapet i arbetet.

Andra uppgifter utöver uppdraget

Under denna rubrik visar vi uppfattningar om att fritidspedagogers arbete idag förläggs mer i skolan och att arbetsuppgifterna kan variera och inte alltid uppfattas innefatta uppdrag inom fritidshemspedagogiken.

Resurs

Det finns några uttalanden som beskriver att fritidspedagoger används som resurs i klassrummet. En fritidspedagog beskriver det så här:

Ibland så sitter jag som resurs i klassen, ibland plockar jag ut några och gör något utanför klassrummet. Och det kan vara som...det kanske bara är någon som behöver röra på sig eller behöver extra hjälp i något ämne eller så.

(Fritidspedagog åk F-2)

Vidare berättar en lärare:

...jobbar jag väldigt tätt med vårt fritids [...] dom är resurs i klassen varje dag. Vissa dagar mer, vissa dagar mindre. Så dom är liksom väldigt delaktiga i skolan, så jag har försökt att vara väldigt delaktig på fritids också i den mån jag kan liksom.

(Lärare åk 1)

Uppfattningarna synliggör en av de arbetsuppgifter som fritidspedagogerna främst ägnar sig åt under skoldagen, det vill säga att agera resurs. Detta kan tolkas som positivt då det uttrycks vara en fördel

då arbetet genererar mer delaktighet i skolan för att hjälpa barnen men också att delaktighet i fritidshemmet är lika viktigt.

Administrativa uppgifter

Förmågan att vara flexibel uppfattas som en fördel utifrån några uttalanden, som visar en variation av arbetsuppgifter som en fritidspedagog kan ha under skoltid:

Jag sitter ju varje termin när den börjar och lägger alla klassscheman [...] Som expeditionen egentligen skall göra men dom hinner inte, dom skall ju lägga alla tusen dagsscheman istället för dom har ju liksom så stora områden. Och sen har jag ju paddor som skall uppdateras och skicka in och sådant. Och rycka ut när någon säger "nu är det något som strular, kan du komma upp och visa mig" då kommer jag upp och hjälper till. Så jag har så, lite håll och sen allmänt lite sådär "go to guy".

(Fritidspedagog åk 5)

En lärare uttrycker sig så här:

Vi har delat upp det så att en på fritids har bilden, så då får vi halvklass. Fritids tar även till och från idrotten. Men sen är fritids med inne i klassrummet som klassresurs...

(Lärare åk 2)

Här kan uttalanden tolkas som att fritidspedagoger uppfattas utföra uppgifter som inte ligger under deras uppdrag. De täcker bland annat upp för andra, genom att göra varierade arbetsuppgifter och uttrycks också kunna underlätta halvklassundervisning. Detta kan tolkas som att en del fritidspedagoger "ställer upp" genom att täcka upp för andra där det saknas personal i olika ämnen.

Uppfattade förändringar när det gäller uppdraget

Under intervjuerna framkom uppfattningar om förändringar som skett under åren, bland annat i arbetsfördelning och även i status av fritidsyrket. Under rubrikerna nu och då samt status redovisas uttryck från några fritidspedagoger med en äldre utbildning och längre arbetserfarenhet.

Nu och då

Några uttalanden beskriver att det uppfattas ha blivit skillnad i fritidspedagogernas arbete under åren. Det handlar bland annat om att arbetsuppgifterna har blivit mer förlagda i skolan än tidigare där rollen riktar sig mer åt att agera hjälplärare än fritidspedagogik. Följande två citat beskriver det så här:

Sen vi kom in i skolan 91 så har ju dem liksom, kan man säga, ändrat väldigt mycket i vår yrkesroll. Det har blivit mer som, många gånger hjälplärare istället för pedagoger. Att man har fått så där, "kan du gå och hämta dem där suddgummina?!" och man tänker "jag visst, det är därför jag har en tvåårig högskoleutbildning så jag kan dela ut suddgummin!

(Fritidspedagog åk 1, B)

...det är ju fritids mest då, eller jag är ju i skolan också med, det är ju...om man tittar tillbaka när jag började jobba, 89 där, då var det ju rent fritids, då var man inte inne i skolan över huvudet. Så då var det ju liksom bara fritids, nu är det ju blandat.

(Fritidspedagog åk 1, A)

En annan fritidspedagog har uppfattningen om att personalfördelningen har förändrats och antalet barn har ökat per pedagog:

Det är klart att man inte alltid kan få de bästa förutsättningarna, det är inte fritids längre. Jag tror på 10 år så har nästan det fördubblats av antalet inskrivna på fritidshemmen och ser jag på vår personalstyrka här på 10 år så har vi ju nästan sjunkit. Nu är vi två på varje (barngrupp), förut var det nästan alltid tre på varje (barngrupp), vi har säkert tappat fem till sex personal i grunden.

(Fritidspedagog åk 5)

I uttalandena uttrycks en viss frustration över att förändringarna inte har blivit till det bättre utan snarare en försämring av fritidshemmets förutsättningar. Det kan tolkas som att yrkesrollen idag handlar om att vara hjälplärare istället för att fokusera på det pedagogiska uppdraget.

Status

Det framkom uppfattningar om att statusen av fritidshemmet och fritidspedagogernas roll har förändrats, vilket även tycks påverka arbetet. En fritidspedagog som har arbetat sen 70-talet uttrycker sig så här:

...då var ju fritids väldigt viktigt, asså för skolan också. Så att vi fick ju mycket mera planeringstid och vi fick tid till att fixa iordning på fritids väldigt mycket. Mitt huvuduppdrag var ju fritids och inte att vara hjälplärare i klassen. Idag är jag mer hjälplärare. [...] Jag har varit så stolt över mitt yrke i 30 år, men nu känner jag alltså att här....[...] Jag har varit...det här är det bästa yrket man kan ha...[...] då vill man känna sig uppskattad och att man känner sig likvärdig och inte så här att andra är bättre, att man är ett arbetslag och kör tillsammans.

(Fritidspedagog åk 1, A)

En lärare har en annan uppfattning om statusen:

På min skola så försöker vi få det att skola och fritids har samma status. Så att det t.ex. vi lärare får ju t.ex. inte flexa ut, för det har ju inte fritidspedagoger chans till. Utan man har... Vi försöker ha det jämställt mellan de olika...vi samplanerar när vi har arbetslagsmöten. Då planerar vi tillsammans med fritidspedagogerna som är kopplade till min klass.

(Lärare åk 3)

Vidare beskriver en annan lärare:

För mig hoppade en från fritids in och tog klass hela veckan. Men för fritidspedagogen kom det ju inte in någon.

(Lärare, åk 2)

Detta kan tolkas som att det råder samma uppfattningar om att fritidshemmet bör ha samma status som skolan men att det försämras genom avsaknad av planering för den egna verksamheten. Det finns delade meningar om huruvida man upplever sig uppskattad för sitt arbete eller inte.

Strukturer som uppfattas påverka uppdraget

Nedan följer flera citat som beskriver hur olika strukturer uppfattas påverka fritidshemmets uppdrag. Citaten har delats upp under rubrikerna *rektor* och *planering*.

Rektorn

Flera uttalanden visar uppfattningar om att en engagerad och medveten rektor gör skillnad. Uppfattningarna är av den meningen att rektorns stöd är viktigt och kan påverka fritidsverksamheten på olika sätt. En lärare berättar:

...han tillgodoser det där citatet väldigt bra, att han engagerar sig mycket och ser fritids som en lika viktig del som skolan [...] Så jag tror att det lyfter kvaliteten och känslan för fritidspersonalen, att dom också är viktiga. Att rektorerna måste lägga mycket fokus på det, att det inte bara är mellis och någon form av förvaring utan fritids gör mycket bra saker också.[...] men jag tycker att han har ett tänk, att fritids är minst lika viktigt så han involverar fritids väldigt mycket.

(Lärare åk 1)

En fritidspedagog uppfattar rektorns engagemang annorlunda:

Att dem verkligen förstod att fritids är viktigt, att vi var viktiga för skolan, asså för barnen. Och att man känner sig liksom betrodd och så där va. [...] Att dem liksom ser vilka tillgångar dem egentligen har, att man inte bara ska vara som hjälplärare. Att man inte får någon ställtid, utan man ska gå direkt från skolan och direkt in på fritids och så tror dem att man ska kunna ha en verksamhet som vi ska stå för där.

(Fritidspedagog åk 1, A)

Rektorns stöd och engagemang uppfattas vara av stor vikt för fritidsverksamheten och kan tolkas som att för lite engagemang kan påverka fritidspedagogernas roll negativt. Detta genom att man inte känner sig uppskattad för det arbete som utförs. Det kan tolkas som att rektorns stöd upplevs olika, beroende på hur rektorn ser på de olika verksamheterna.

Planering

Flera har uppfattningen att det är brist på planeringstid, men en fritidspedagog uppfattar sig ha ganska mycket planeringstid, vilket beskrivs såhär:

På torsdagar och fredagar är vi inte med klassen [...] då har vi planering och städning av avdelningen eller så liksom. För sånt som inte hinns med annars [...] sen kan det ja va så att man kanske har en studiedag eller kut dag på torsdagen, då blir det ju ingen planering över huvud taget, och då får man sätta sig snabbt på måndagen och komma på någonting man skall göra.

[...] Vi har ju planering med läraren på tisdagar en timme. Ja nej så vi har ganska bra med planering faktiskt, så det är jätteskönt!

(Fritidspedagog åk 1, C)

Vidare beskrivs saknad av planeringstid:

Ja det har vi men det går ju väldigt mycket...mycket av den försvinner ju till rektorns information till oss, så när det är klart...ja då är det en liten stund kvar men då är det någon som tyvärr är inklämd på något annat uppdrag och sen ska man då hinna få i sig mat och sen kommer barnen. Och det är på torsdagar, den dagen när alla barn slutar tidigt, då är det nästan så att en måste ställa sig och börja med mellis, så det blir tyvärr inte mycket. Så det blir lite att jag planerar själv så får jag säga "nu har jag tänkt såhär, vad tror ni?", "ja men vi kör på det!" osv.

(Fritidspedagog Åk F-2)

Jag har ingen. Haha [...] jag har fått det lite bättre när jag bytt klass. Nu har jag väl kanske 20 minuter här och 20 minuter där. [...] Jag kanske har 1 timmes planering. Men det är mer luckor jag hittar. Klassläraren säger att jag inte behöver vara i klassen nu. Så då kan jag gå upp och planera. Men det är ingenting som står på schemat. Så det skulle man ju önska att det var. För när jag jobbade på en annan skola, då hade vi alltså minst 4-6 timmars planering i veckan. [...] Det tycker jag, alltså det var inte för mycket. För då kunde man ju hålla en helt annan klass på verksamheten.

(Fritidspedagog åk 1, A)

Utebliven planering uppfattas påverka kvaliteten på fritidsverksamheten, då det istället för en långsiktig planering blir snabba beslut som tas för stunden. En lärare har uppfattningen om att hon ska planera den undervisning som fritidspedagogen ska ha i klassrummet:

De är inte med och planerar så mycket alls för undervisningen. Däremot nu när vi har utvecklingssamtal så får dem hålla i en del undervisning, men det är jag som planerar den undervisningen helt och hållet. Dem får inte planera den för dem har inte planeringstid överhuvudtaget. [...] dem vill ju planera sin eftermiddagsverksamhet också. Så det är mest fokus på det under sin timme. Det är det dem gör på sin planeringstid och det är ju inte så konstigt. De har ju inga egna lektioner.

(Lärare åk 2)

En annan lärare har uppfattningen om att fritids och skola ska planera tillsammans:

...ansvarsgruppen, då sitter det både personer från fritids och lärarkollegiet. Så man pratar ihop sig om det som ska komma ovanifrån från skolan. Båda delarna är med och bestämmer. [...] man planerar tillsammans fritids och skola. [...] att det inte bara är fritids som ska utveckla fritidshemmet utan det är fritids och lärare tillsammans som ska komma med idéer och likadant vad gäller skolan, att vi samarbetar mellan.

(Lärare, åk 3)

Uppfattningarna kan tolkas som att planeringstid kan variera för många, där vissa upplever sig ha mycket och andra ingenting alls. Det kan tolkas som att planeringstiden skiljer sig alltså åt både i längd, hur de bör vara utformade och med vem man planerar med.

Samverkan

Följande avsnitt visar uppfattningar om hur samverkan mellan fritidspedagoger och lärare kan se ut. Citaten har kategoriserats under rubrikerna *ett komplement till skolan*, *barnen* och *kompetensutveckling*.

Ett komplement till skolan

Några lärare har uppfattningen om att fritidsverksamheten är ett bra komplement till skolan genom att fritidspedagoger är kopplade till en klass. En lärare uttrycker detta så här:

Jag skulle gärna vilja ha en från fritids som är mer involverad och engagerad så man kan få lite olika input på undervisningen och kanske dela upp mer med fritids istället för att bara ha en i klassrummet, så skulle det vara bra att göra mer halvklassindelningar. Jag tycker det är bättre att vara en på 15 än 2 på 30. Då ser jag hellre att fritids kan tänka sig ta 15 och gå ut och göra något annat [...] Jag skulle verkligen uppskatta om jag och fritids kunde ha en samplanering. Att vi tillsammans kan komma överens om vad vi ska göra och jobbar med.

(Lärare åk 2)

En annan lärare beskriver samarbetet med fritidspedagogen så här:

...fritidspedagogen tycker om, hon brinner för barn med särskilda behov så hon tagit ansvar för intensiv läsinläring med en grupp barn. Hon vikar för mig när jag inte är där och jag vikar för henne när hon inte är där [...] Hela tiden har jag stöd av fritidspedagog i klassrummet. Och som lärare jobbar man både på fritids och i klassen. Så lärarna jobbar även på öppnings och stängningsfritids.

(Lärare åk 3)

Här kan tolkas som att fritidspedagogers arbete i skolan uppskattas där mycket vikt läggs vid att kunna planera tillsammans för att kunna ta till vara på varandras kompetenser men också utbyta idéer i dialog med varandra. Detta kan tolkas som att utbildning inte är av betydelse för att ett samarbete ska fungera.. En fritidspedagog uppfattar att fritidspedagoger "ställer upp" och av den anledningen missar viktiga delar av sitt egna arbete när de istället lägger tiden i skolan, detta uttrycks så här:

...läraren borde kunna det själv. Och man känner som fritidspersonal att "jag kan nästan inte komma, för att idag är en person sjuk eller den är borta...så jag kan inte komma på vårt möte som styr vår verksamhet, för jag måste finnas där (i klassrummet) för annars blir det kaos". Och jag tänker så här...men kan man bara inte säga att "nu får du skippa din tänkta undervisning den här timmen så får ni väl sätta er och se en film? för jag har mitt här"...att man själv inte riktigt har förmågan eller viljan eller man känner sig så hemskt behövd att man inte kan säga "mitt jobb är viktigt och du får faktisk köra en film eller gå ut och göra en timme rast istället då om det inte funkar att jag blir borta".

(Fritidspedagog åk 5)

Här synliggörs uppfattningar om att ett samarbete vore bra men att det inte alltid finns förutsättningar för det. Citatet visar att fritidspedagogen själva är av den uppfattningen att fritidspedagogernas kompetens är till stor fördel i skolan men uttalandet visar också ett missnöje över rollen som resurs i skolan. Detta kan tolkas som att alla har ett gemensamt ansvar att se till att samarbetet mellan skola och fritidshem fungera och blir av bra kvalitet.

Det informella lärandet

Här presenteras exempel som visar uppfattningar om hur fritidshemmet arbetar med barnen för att ta vid där skolan slutar och komplettera för att bland annat öka barnens självkänsla och låta de testa olika aktiviteter. Uppfattningarna visar även på att det är svårt att koppla ihop fritidshemmet med skolan eftersom barnen behöver den fria leken någon gång under dagen.

Flera informanter visar genom uttalanden att de är av uppfattningen att det finns ett lärande för barnen på fritidshemmet som vi tolkar bli oplanerad samverkan till skolan. Dels beskriver de hur tid för reflektion genom samtal och att barnen får testa på olika saker uppfattas ge barnen en djupare förståelse till vad de lärt sig i skolan. En fritidspedagog säger:

...öka självkänslan hos barnen. Jag kan, jag får testa, jag kan. Att "titta, jag gjorde en jättefin sak"
(Fritidspedagog åk 1, B)

En lärare beskriver lärandet på fritidshemmet så här:

Ja, men du ska testa dem här tre sakerna och sen kan du välja det du gillar mest. Eller att man, alla ska vara med och leka den här stolleken och sen får man välja fritt efter det. Man kan liksom erbjuda olika alternativ. Men det är väldigt viktigt att dem får använda fantasin och göra egna lekar också, att få göra egna val.

(Lärare åk 3)

En annan lärare uttrycker dock oro över för mycket lärande för barnen på fritidshemmet:

Asså jag tycker inte att fritids får fortsätta där riktigt, för då missar ju alla som inte är där all inlärning som sker på fritids. Jag tycker det är synd att man förlänger lärandet. Och jag kan känna att våra barn är aldrig lediga [...] Varför måste fritids alltid vara kopplat till skolan? Ibland känns det som att det ska tryckas in ännu mera skola hela tiden. Jag känner att det är många barn som går hem tidigt. Fritids kostar, det är inte obligatoriskt, det kostar pengar...

(Lärare åk 2)

Det uppfattas också finnas begränsningar i vad barnen ska få testa och vart gränsen går för att barnens välmående blir lidande:

Ta hand om barnen tycker jag, se att dom har det bra och mår bra. Det är ju vår framtid ju eller dom skall ju ta hand om oss, då måste vi se till att dom mår bra. Dagens samhälle är ju så mycket krav på allt, vi pratade ju om det där just för att vi skall ha in programmering eller IT i fritidshemmet. Varför? Låt barnen göra det hemma då, vi kan vara ute i skogen och leka istället

eller ute någon annanstans liksom. Det är så mycket IT hela tiden. Jag tycker liksom att går man i ettan så är dom ju ännu lite små, och så skall man börja med att programmera. Nej, ut och röra på sig!

(Fritidspedagog åk 1, C)

Citaten visar att informanternas uppfattningar om fritidshemmets uppdrag är att det ska få barnen att må bra av att vara på fritidshemmet och att det ska erbjudas olika aktiviteter för barnen att välja mellan. Det kan tolkas som att den fria leken är viktigast för att barnen ska kunna ha roligt och få slappna av efter skolan, så att det inte blir för "sturt" i den meningen att det blir för mycket fokus på bara lärande.

Diskussion

I följande kapitel redovisas vår metoddiskussion som diskuterar valet av metod, urval och analysmetod och hur de har påverkat vårt resultat. Därefter följer en resultatdiskussion som visar på vad studien har kommit fram till i jämförelse med tidigare forskning. På så sätt kan läsaren få hjälp att bedöma studiens reliabilitet och validitet.

Metoddiskussion

Då syftet var att tolka fem fritidspedagogers och fyra lärares uppfattningar om fritidshemmets uppdrag och samarbetet mellan fritidshem och skola, blev den valda metoden kvalitativ med en hermeneutisk ansats. Med detta avsåg vi att kunna uppnå en högre reliabilitet och en god validitet i det valda ämnet, då vi kunde ta del av informanternas uppfattningar genom samtal. I en kvalitativ studie kommer man som nämnts, närmare de människor man vill studera och man kan förstå dem mer ingående (Ahrne & Svensson, 2015). Hermeneutiken handlar om att tolka och förstå meningen med saker och ting och i vårt fall passade det bra då det var informanternas uppfattningar som vi ville studera på ett djupare plan.

När vi fick hjälp av rektorerna att få kontakt med informanter underlättade det vårt arbete och det sparade tid (Ahrne & Svensson, 2015). Nackdelen med att få deras hjälp kan ha blivit att rektorerna möjligen valde ut informanter som de ansåg bäst kunde uttala sig under intervjuerna vilket vi inte kan veta (Ahrne & Svensson, 2015). Men vi anser inte detta ha påverkat vårt resultat då det har kunnat kopplas till både den tidigare forskningen och studiens syfte.

Vårt urval av nio informanter är ganska litet men vi har fått fram mycket intressant material genom intervjuerna som till stor del svarar på våra frågeställningar. Vi avsåg att tolka så många vi hann med under den tid vi hade till förfogande. Svaren i vår undersökning visar skilda uppfattningar om fritidshemmets uppdrag och samarbetet mellan fritidshem och skola på ett mindre urval av skolor, vilket innebär att det skulle behövas göras en längre studie med fler informanter för att få en större och tydligare bild över fritidspedagoger och lärares uppfattningar om vad uppdraget är. Ett större antal informanter och intervjuer hade kunnat ge oss en mer generell uppfattning om hur det ser ut på fritidshem i de två kommunerna.

Intervjuerna hölls i en semistrukturerad form för att kunna ge informanterna chans att dela med sig av sina berättelser och åsikter (Löfdahl, Hjalmarsson & Franzén, 2016). Genom denna metod avsåg vi att få fram så ärliga och trovärdiga svar som möjligt, då frågorna kan ställas mer öppet och ger möjlighet för följdfrågor (Ahrne & Svensson, 2015). I vårt fall uppfattades informanterna bekväma under intervjuerna då de gärna delade med sig av sina uppfattningar och reagerade positivt på frågorna. Hade vi däremot använt oss av helt ostrukturerade intervjuer hade det blivit ett mer gemensamt samtal kring frågorna, mellan den som frågar och den som tillfrågas (Stukát, 2011). Detta hade kunnat ge intressanta diskussionsämnen men det var inte vår avsikt då vi ville veta informanternas uppfattningar och inte sväva allt för mycket utanför det valda ämnet.

Vi valde att hålla varje intervju runt 30 minuter var för att fånga intresset hos så många informanter som möjligt. Vid längre intervjuer hade möjlighet till fördjupning getts, men det hade också blivit mer tidskrävande vilket kan riskera bortfall av möjliga informanter (Stukát, 2011). Att spela in samtalen

har underlättat analysarbetet avsevärt, då vi har kunnat gå tillbaka ifall något har varit otydligt. Inspelningarna skapar även trovärdighet och vi har därigenom kunnat redovisa citat i resultatdelen för att styrka våra egna tolkningar av materialet (Eriksson-Zetterqvist & Ahrne, 2016).

De utmaningar vi har upplevt är för det första intervjuerna, som skedde på olika skolor och genomfördes med informanterna en och en. Detta gjorde att arbetet blev mer omfattande då vi inte kunde göra flera vid samma tillfälle. För det andra har det varit svårt att boka in intervjuer med några av informanterna, då en av oss fick dålig respons i frågan om intervju. Men en av oss fick dock chans till att göra en extra intervju med en fritidspedagog, vilket gjorde att vi i slutänden fick ihop det önskade antalet informanter.

Resultatdiskussion

Syftet med studien har varit att tolka fem fritidspedagoger och fyra lärares uppfattningar om fritidshemmets uppdrag och samarbetet mellan fritidshem och skola. Genom intervjuer har vi tagit del av informanternas uppfattningar om fritidshemmets uppdrag, arbetet runt omkring och hur samarbetet med skolan ser ut. Resultatet av studien ger oss information om att uppfattningarna är olika, även mellan fritidspedagoger. Det vi tydligast kan se är att fritidspedagoger upplever sig till stor del användas som resurser i klassrummet, där en del fritidspedagoger accepterar det medan andra tycker att deras kompetens går förlorad. Vi kan också se i studiens resultat att uppfattningarna är att rektorn påverkar i hur samarbetet mellan fritidshem och skola ser ut och att det viktigaste arbetet, som både lärare och fritidspedagoger är överens om, är arbetet med barnen och fritidspedagogers kunskap om det sociala. I följande avsnitt kommer vi föra en diskussion om resultatet och koppla uppfattningarna till den tidigare forskningen, våra egna tankar och frågeställningarna.

Olika uppfattningar om uppdraget och samarbetet

I den tidigare forskningen nämns delar av hur fritidshemmets pedagogik har ändrats och vad syftet med ett fritidshem är. Några av fritidspedagogerna i vår studie har jobbat närmare 30-40 år och har varit med vid fritidshemmets inträde i skolan. I deras uttalanden ser vi uppfattningar om att fritidsverksamheten var mer separerad från skolan förr och att den 1991 kom in i skolan. Forskning av Närvänen och Elvstrand (2014) bekräftar att från och med 1994 gick fritidshemmet in under skolverket. Flera av informanterna i vår studie uttryckte att både fritidspedagoger och deras fritidspedagogik ska in i skolans verksamhet, enligt Andersson (2014) skedde en förändring i fritidshemmets roll i och med inträdet i skolan. Upplevelsen hos de flesta fritidspedagoger i vår studie var att deras kompetens suddades bort i och med inträdet i skolan och de uppfattar sig ha blivit mer resurser och hjälplärare än att få jobba utifrån deras uppdrag.

Hjalmarsson (2010) visar i sin studie att uppdraget uppfattas luddigt och att fritidspedagoger själva har svårt att uttrycka vad deras yrkesroll och uppdrag innebär. I vår studie kan vi se flera uttalanden som stämmer överens med Hjalmarssons (2010) studie, t.ex. *“åh gud...måste få funder lite hur jag skall svara...ehh...”* (Lärare åk 1) och *“Ja, jag tycker, den (läroplanen) är ju så pass luddig, så man kan tolka det man precis vill här tycker jag”* (Fritidspedagog åk 1, B). Hjalmarsson (2010) säger också att fritidspedagoger är duktiga på att uttrycka vad de *inte* gör istället för *vad* de gör, vilket stämmer överens med uttalanden från våra informanter. Flera uppfattningar hos fritidspedagogerna i vår studie visar att de inte får använda sin profession och att de inte får gehör för sin kunskap. Uppfattningarna hos våra

fritidspedagoger är alltså att deras uppdrag inte värdesätts. I Hjalmarssons (2010) studie har fritidspedagoger medvetet börjat lägga mer av sin tid inom skolan för att tydliggöra sitt uppdrag och varför deras kunskap är viktig att ha i skolan. Enligt Hjalmarsson (2010) bör fritidspedagoger beskriva sina kunskaper och vad deras uppdrag gör för nytta inom skolan för att göra uppfattningarna om deras kompetens mer tydligt.

Vi kan se att det finns delade meningar mellan fritidspedagogerna i vår studie om vad fritidshemmets uppdrag innebär. Å ena sidan finns uppfattningar om att de ska utveckla barnen socialt och sträva efter ett lärande när barnen upptäcker nya saker. Å andra sidan finns uppfattningar om att fritidshemmet är till för de barn vars föräldrar arbetar och att det inte ska bedrivas en verksamhet som uppfattas gynna de barnen men som missgynnar de som inte är där, att fritidshemsverksamheten ska vara fri där barnen kan ge sig hän åt den fria leken och inte avbrytas hela tiden av fasta tider som till exempel mellanmål. I tidigare forskning kan vi läsa att tiden är ett problem som gör att fritidspedagoger har svårt att utföra sitt arbete (Andersson, 2013). I och med att barngrupperna ökar i förhållande till personaltätheten skriver Närvänen & Elvstrand (2014) att den fria leken tar stor plats vare sig fritidspedagogerna vill eller inte. Vidare skriver Närvänen och Elvstrand (2014) att fritidspedagoger ska erbjuda barnen nya lekar för att de ska utvecklas. Liksom i studien av Ackesjö, Nordäng och Lindqvist (2016) har fritidspedagogerna i vår studie uppfattningar om att fritidshemmets pedagogik ska utgå från aktuella händelser och därigenom fånga barnens nuvarande tankar. Vi kan alltså se att både i tidigare forskning och i vår studie råder delade meningar om hur en fritidsverksamhet ska bedrivas och hur uppdraget uppfattas. Dels ska den fria leken få ta plats men samtidigt finns det dem som tycker det ska finnas en tydlig planering och struktur. Men att få till en tydlig planering och struktur kan vara problematiskt då tidsbristen ofta är påtaglig. Sen ska även barnens nuvarande tankar och intressen tas till vara, det kan göras genom att delta i barnens fria lek och vara aktiv i "här-och-nu" situationer eller så behövs planering och struktur för att hinna notera och reflektera över vad barnen finner intressant och kunna skapa en verksamhet därefter.

Rollen som resurs och rektorns påverkan

Här kan vi se att lärare i vår studie uppskattar att fritidspedagoger har fått en roll i skolan och att lärare ser en fördel med att dela på klassen och att ha någon att planera med. Dock råder delade uppfattningar hos lärarna huruvida fritidspedagogen som är kopplad till klassen ska utföra uppgifter som fritidspedagogen har kunskap och kompetens inom eller om de ska agera hjälplärare och resurs, alltså inte som en fritidspedagog med ett specifikt uppdrag. Andersson (2014) visar just detta i sin studie, att i och med fritidspedagogers inträde i skolan värdesätts inte deras uppdrag lika högt. Istället för att fokusera på fritidspedagogik förväntas fritidspedagoger utföra andra uppgifter än vad som ingår i deras uppdrag. Vi kan se att en del fritidspedagoger i vår studie accepterar den resursliknande roll de har fått medan andra inte gör det. För de som inte accepterar rollen har vi en förståelse till varför de tar på sig uppgifter som kan kopplas mer till skolan än till fritidshemmet. Bland annat för att det är mer accepterat att ha planeringstid inom skolan och stödet från rektorn är mer synligt i skolan än inom fritidshemmets uppdrag (Hjalmarsson, 2010). Närvänen och Elvstrand (2014) ser fritidshemmets förändring och påpekar att det är viktigt att skapa ett bra samarbete mellan skola och fritidshem för att hitta ett bra samspel där allas profession kommer till nytta. Enligt Närvänen och Elvstrand (2014) uppfattas samhörigheten mellan lärare och fritidspedagoger sämre än samhörigheten mellan lärare och lärare. Vilket gör att vi återigen förstår fritidspedagogers vilja och acceptans till att ta på sig uppgifter inom skolverksamheten än att kämpa för att få använda sin kompetens på

fritidshemmet. Liksom Hjalmarsson (2010) säger så tar fritidspedagoger på sig uppgifter inom skolans ramar för att känna sig betydelsefulla och öka chansen till att använda sig av den fritidspedagogiska kompetens de har, men då inom skolan istället.

Det sociala arbetet

Både fritidspedagoger och lärare i vår undersökning uppfattar att fritidshemmets uppdrag till stor del är riktad mot det sociala. Hjalmarsson och Löfdahl (2014) skriver att fritidspedagoger arbetar med förhållningssätt i olika relationer och för kontinuerliga samtal med barnen för att göra dem medvetna om hur deras handlingar påverkar dem själva och andra. I vår studie framkommer att fritidspedagogerna uppfattar det sociala som viktigt. Dels uppfattar de sig själva som kompetenta inom det sociala, då de uppfattar sig veta hur man arbetar i arbetslag och är duktiga på att samarbeta, till skillnad från lärarna, som fritidspedagogerna uppfattar jobbar mer enskilt och sköter sitt. Fritidspedagogerna uppfattar att deras uppdrag handlar om att skapa relationer och finnas till för barnen. Uppfattningen om deras uppdrag är att de ska både utmana, skratta ihop, sätta gränser och finnas där. Fritidspedagogerna i vår undersökning uppfattar att det sociala är viktigt för att eleverna ska klara skolan och därför är deras roll i skolans värld av betydelse. Vi kan se att både fritidspedagoger och lärare uppfattar den sociala biten som en stor del i fritidspedagogers arbete. Mycket av det de gör kan kopplas till sociala lärandet. Även sådant som vid första anblick inte ses som en social lära kan senare uppfattas inneha ett tänk om lärande i det sociala. Fritidspedagoger har en blick för vilka som leker med vilka och är ofta närvarande när konflikter uppstår och kan då förmedla sociala händelser till läraren. På så sätt kan vi se att både fritidspedagoger och lärare i vår studie uppfattar det sociala som en del av fritidshemmets uppdrag och även att informanterna kan se att samverkan här är av betydelse för att förstå hur sociala händelseförlopp som konflikter eller nya vänskaper, kan påverka koncentrationen och intresset hos barnen för skolans uppdrag.

I samverkan med skolan

I undersökningen har vi uttalanden om att det är svårt att få in fritidsverksamheten under skoldagen. Dels är uppfattningarna från flera lärare att skoldagen inte får bli för lång. Andersson (2013) visar i sin undersökning att de på en skola har förlängt skoldagen just för att få in fritidsverksamheten. I Anderssons (2013) undersökning visas att förlängningen gynnar alla barnen till möjlighet att utveckla sina sociala kunskaper. Lärare i vår studie uppfattar fritidshemmet som ett bra komplement till skolan, men en del anser att det inte får bli någon skillnad i om barnen klarar skolan eller inte beroende på om de går på fritidshemmet eller ej. Men samtidigt uttrycks också svårigheterna i att lägga fritidsverksamhet under skoltid som Andersson (2013) rekommenderar, då lärarna i vår studie uppfattar att det praktiska som fritidspedagoger hävdar att de kan ta, uppfattar lärarna själva ha utbildning och kompetens för. Lärarna uppfattar att det ingår i deras egna uppdrag att ha variation på sina lektioner. Uppfattningarna om att fritidspedagogen ska ta de estetiska och praktiska delarna stämmer inte överens med hur dessa lärare uppfattar sitt egna uppdrag. Lärarna i vår studie visar som sagt uppskattning över att ha en fritidspedagog i klassrummet, men uppfattningar om vart gränsen går för vad som är skolverksamhet och vad som är fritidsverksamhet när det ligger inom skoldagen verkar svår att se. Vissa lärare i undersökningen uppfattar att barnen ser det som ligger mellan två raster och är obligatoriskt som skola, det blir då svårt att veta vad som är skillnad på fritidspedagogikens uppdrag inom skolan och det lärande som lärarna själva uppfattas kunna utföra. Närvänen och Elvstrand (2014) beskriver att skolan förknippas med det formella medan fritidshemmet beskrivs som informellt och en verksamhet som ger utrymme för friare val, spontanitet

och nya erfarenheter i ett socialt sammanhang. Uppfattningarna från lärarna i vår studie krockar då med Närvänen och Elvstrands (2014) beskrivning, då lärarna själva gärna utför undervisning utifrån ett fritidspedagogiskt perspektiv. Även fritidspedagoger i vår undersökning har uppfattningen om att det finns svårigheter i att fritidshem ska vara ett komplement till skolan. Fritidspedagogerna uppfattar den fria leken som viktig inom fritidsverksamheten och att det inte ska vara "skolarbete" under fritidstid. Fritidspedagogerna uppfattar alltså, liksom en del lärare, att flera barn går hem och de som går hem ska inte missa en chans till stöd för skolan. Några andra lärare i vår studie har uppfattningar om att skola och fritids ska vävas ihop så det blir fokus på att leken är lärande. De uppfattar samarbetet mellan skola och fritidshem som att barnen ska erbjudas att lära sig saker på olika sätt och att det är mycket fostrande i lärandet. I och med att lärare i vår studie har olika åsikter om hur fritidsverksamheten skulle kunna samverka med skolan så förstås luddigheten i fritidshemmets uppdrag. Fritidspedagoger har en uppfattning om vad deras uppdrag är, att ha en verksamhet där barnen utvecklas socialt genom lek, medan lärare har en annan uppfattning om hur fritidspedagogers pedagogik ska kunna användas i skolan, dels agera resurs och fostra i det sociala. Även om lärare ser fritidspedagoger som viktiga, så har lärare och fritidspedagoger olika tankar om hur ett samarbete ska se ut. För att ett samarbete ska kunna byggas upp som både vilar på fritidshemmets uppdrag och skolans uppdrag behövs enligt Ludvigsson (2009) en tydlig ledning, som hjälper sin personal att se varandras kunskapsområden och hur de kan arbeta med dem på ett pedagogiskt sätt.

Sammanfattning av resultatdiskussionen

Det vi kan konstatera är att fritidshemmets närvaro är uppskattat av lärare och några av lärarna i vår studie uppfattar att de gärna själva går in på fritidshemmet och hjälper till. Det som är synd att se i undersökningen är att flera fritidspedagoger förminskar sin egen roll. Dels genom att helt enkelt säga att de accepterar att de hjälper till lite här och lite där men också de som uttrycker att de inte är nöjda med hur det ser ut på sin arbetsplats. Fritidspedagogerna berättar mer om vad de inte gillar än vad de vill och kan förbättra. Vi anser att en fritidspedagog som vill ha det bra och brinner för sitt jobb kommer med egna lösningar och idéer för att det ska bli bättre. En av de deltagande fritidspedagogerna gör just det, går till rektorn med ett förslag och säger vilka redskap som behövs för att utföra en uppgift och fritidspedagogen uppfattar att rektorn accepterar det allt som oftast. Vi anser att fler fritidspedagoger borde agera så för att tydliggöra fritidshemmets uppdrag men också för att tillsammans med rektorn öka samarbetet mellan fritidshem och skola.

Vi kan se att både fritidspedagoger och lärare uppskattar fritidspedagogers yrke och närvaro. Men vi kan också se att lärare och fritidspedagoger ser olika på vad fritidspedagogers egentliga arbetsuppgifter är. Flera uttalanden vittnar om okunskapen hos lärare om vilken profession fritidspedagoger besitter. Flera lärare har uppfattningen om att de har ett nära samarbete med fritidspedagogen kopplad till klassen, men de visar också uppfattningen om att fritidspedagogerna ska agera som en resurs i klassrummet. Även fritidspedagoger vittnar om att de får agera resurs, hjälplärare eller assistent men även utföra administrativa uppgifter och hålla lektioner i ämnen de inte har utbildning för. Några lärare i undersökningen visar uppskattning och förståelse för hur det är eller skulle kunna vara att ha en utbildad fritidspedagog i klassen. I dessa fall så är det bara en av lärarna som har en utbildad fritidspedagog kopplad till klassen och i det fallet uppfattas rektorn bidra till att alla på skolan ska få utföra det arbete man har utbildning till. På andra skolor önskar lärarna att det fanns en utbildad fritidspedagog kopplad till klassen eftersom lärarna ser ett värde i det och uppfattar att en utbildad fritidspedagog kopplad till klassen skulle ge möjligheter till ha någon att bolla idéer

med och att dela klassen med, vilket skulle skapa bättre förutsättningar och lärande för barnen. Men lärarnas uppfattningar idag är att deras rektor inte har förståelse för vad skillnaden är på att ha en utbildad eller outbildad fritidspedagog kopplad till klassen. Här kan vi alltså se att även om personalen på skolan uppfattar värdet i att ha en profession och inriktning mot en pedagogik så behövs en medveten ledning för att så ska bli.

Vi kan se att fritidshemmets uppdrag idag uppfattas innebära att fritidspedagoger ska vara en del av skolans verksamhet, men det råder delade meningar på vilket sätt. Flera fritidspedagoger uppfattar sig ha fått en mer resursliknande roll som de känner sig missnöjda med medan andra accepterar. Även lärare uppfattar det som att fritidspedagoger ska vara en del av skoldagen, men det är oklart på vilket sätt de ska användas. Lärarna uttrycker i sina uttalanden att de använder fritidspedagogerna som resurser även fast de vet att dem sitter på en annan pedagogisk kunskap än dem själva. Vidare kan vi se att uppfattningarna om uppdraget efter skoltid upplevs tydligare. Där har både lärare och fritidspedagoger uppfattningar om att det ska vara fokus på lärande genom lek, mycket fokus på det sociala och konflikthantering, men även en uppbyggnad av självkänsla och en tro på sig själv. Vi kan alltså konstatera att verkligheten är otydlig i vad gäller fritidspedagogers roll inom skolan men bättre under fritidstid. När vi kommer ut som nyexaminerade ser vi det som vårt ansvar att utföra det vi lärt oss under studietiden och stå fast vid vårt uppdrag för att uppdatera och informera andra om vad det innebär.

Slutsats och vidare forskning

Vi kan konstatera att både lärare och fritidspedagoger ser olika på fritidshemmets uppdrag och vi får därigenom en förståelse till varför uppdraget kan upplevas otydligt. Även om de anställda på skolan ser ett värde i att ha en utbildad fritidspedagog och ett bra samarbete mellan skola och fritidshem så har rektorn betydelse för hur strukturerna på skolan ser ut. Slutsatsen av vår studie blir att det är viktigt att fritidshemmets uppdrag och dess pedagogik tydliggörs för att kunna öka statusen av fritidsverksamheten men också fritidspedagogernas yrkesroll inom skolan för att förbättra samarbetet mellan skola och fritidshem.

Eftersom fritidshemmets uppdrag och fritidspedagogernas yrkesroll är under förändring kan denna studie upprepas både på andra skolor men även på samma skolor inom en snar framtid. Eftersom det är människors uppfattningar, om något, vi har tolkat kan vi inte veta om andras uppfattningar är desamma. Om studien återupprepas någon annanstans kan det vara skillnader i uppbyggnaden av personalstyrkor, ledning kan tänka och agera annorlunda och även lagar och stadgar från skolverket kan ha ändrats. En undersökning av detta slag är alltid relevant att göra för att undersöka hur personal uppfattar fritidshemmets uppdrag just nu. I vidare forskning skulle även ledning kunna inkluderas för att få insyn i deras uppfattningar om fritidshemmets inträde i skolan och hur skola och fritidshem bäst kan samverka.

Referensförteckning

- Ackesjö, H., Nordäng, U. K., Lindqvist, P. (2016). "Att jag kallar mig för lärare i fritidshem uppfattar jag skapar en viss provokation". Om de nya grundlärarna med inriktning mot arbete i fritidshem. Vetenskapliga skrifter. Volym 1. Sid. 86-109. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-51749>
- Ahrne, G. & Svensson, P. (2015) (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB.
- Andersson, B. (2013). *Nya fritidspedagoger - i spänningsfältet mellan tradition och nya styrformer*. Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap. Umeå: Umeå universitet. <http://umu.diva-portal.org/>
- Andersson, B. (2014). *Vad händer med fritidspedagogyrket och fritidshemspedagogiken i Sverige?* Norsk senter for barneforskning. Volym 3. Sid. 61-74. ISSN: 0880-1669.
- Back, C. & Berterö, C. (2015). Interpretativ fenomenologisk analys. I: Fejes, A. & Thornberg, R. (red.). *Handbok i kvalitativ analys (s.148-161)*. Stockholm: Liber AB.
- Brinkkjær, U & Høyen, M. (2013). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. I: Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder (s. 34-54)*. Stockholm: Liber AB
- Hippinen, A. (2011). Yrkesroll i förändring. I: Pihlgren, A.S (red.) *Fritidshemmet- fritidslärares uppdrag på fritidshemmet och i skolan*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Hjalmarsson, M. & Löfdahl, A. (2014). *Omsorg i svenska fritidshem: fritidspedagogers etiska förmåga och konsekvenser för barn*. Norsk senter for barneforskning. Volym 3. Sid. 91-106. ISSN: 0800-1669.
- Hjalmarsson, M. (2010). *Fritidspedagogers skattningar av sitt yrkeskunnande - resultat från en nationell enkätundersökning*. KAPET Karlstads universitetets Pedagogiska Tidskrift. Volym 1. Sid. 39-58. ISSN 1653-4753
- Hyldgaard, K. (2008). *Vetenskapsteori- en grundbok till de pedagogiska ämnena*. Stockholm: Liber AB.
- Ludvigsson, A. (2009). *Samproducerat ledarskap - Hur rektorer och lärare formar ledarskap i skolans vardagsarbete*. Serienummer: 7. Högskolan för lärande och kommunikation i Jönköping. Jönköping: Högskolan för lärande och kommunikation i Jönköping. ISBN: 978-91-628-7886-3.
- Löfdahl, A., Hjalmarsson, M & Franzén, K. (2016) (red.). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber AB.
- Närvänen, A-L. & Elvstrand, H. (2014). *På väg att (om)skapa fritidshemskulturer: Om visioner, gränsdragningar och identitetsskapande*. Norsk senter for barneforskning. Volym 3. Sid. 9-25. ISSN: 0800-1669.
- Saar, T. Löfdahl, A. Hjalmarsson, M. (2012). *Kunskapsmöjligheter i svenska fritidshem*. Avdelningen för utbildningsvetenskap. Volym: 5 nr: 3. Sid. 1-13. ISSN: 1890-9167.
- Skolverket. (2016). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm: Skolverket.
- Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Vetenskapsrådet. (2011, rev.2017). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. ISBN 978-91-7307-352-3.

Bilaga 1- Missiv till rektorer

Hej,

Vi heter Sanne Yttergren Sojde och Hedvig Andersson och går vår sista termin på Mittuniversitetets distansutbildning i Sundsvall. Efter avslutade studier blir vi grundlärare med arbete mot fritidshem. Som sista del av våra studier påbörjar vi nu vårt examensarbete där vi vill undersöka hur fritidspedagoger och lärare uppfattar fritidshemmets uppdrag samt hur samarbetet mellan skola och fritidshem ser ut.

Vi söker nu fritidspedagoger och lärare som samverkar i skola och fritidshem och skickar detta missiv till dig som rektor för att informera om att vår undersökning eventuellt kommer äga rum på er skola under våren.

Undersökningen kommer utgöras av intervjuer som sker enskilt med varje deltagare. I intervjun utgår vi ifrån ett fåtal frågor med utrymme för följdfrågor. Varje intervju beräknas ta ca 30 minuter. Om deltagarna tillåter kommer vi spela in samtalet under intervjun med våra mobiler för att underlätta sammanställningen av svaren.

Medverkan för varje enskild deltagare är frivillig och kan avbrytas när som helst. Av forskningsetiska skäl kommer deltagarna i vår undersökning att vara anonyma. Det innebär att vi inte kommer nämna i vilken ort eller skola vi har genomfört vår undersökning för att ingen ska kunna härleda detta tillbaka till deltagarna eller deras arbetsplats. Materialet som vi får fram i vår undersökning kommer endast användas i detta examensarbete och är sekretessbelagt.

Vi beräknar att intervjuerna kommer ske v. 15-16 för att vi därefter ska hinna sammanställa materialet. Har du några frågor angående vår undersökning är du välkommen att kontakta oss.

Vi är mycket tacksamma om just dina medarbetare kan medverka i vår undersökning!

Hälsningar

Sanne

0761-xxx xxx

xxx.xxx@student.miun.se

Hedvig

0709-xxx xxx

xxx.xxx@hotmail.com

Bilaga 2- Missiv till fritidspedagoger/lärare

Hej,

Vi heter Sanne Yttergren Sojde och Hedvig Andersson och går vår sista termin på Mittuniversitetets distansutbildning i Sundsvall. Efter avslutade studier blir vi grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem. Som sista del av våra studier påbörjar vi nu vårt examensarbete där vi vill undersöka hur fritidspedagoger och lärare uppfattar fritidshemmets uppdrag samt hur samarbetet mellan skola och fritidshem ser ut.

Vi söker nu på din skola fritidspedagoger och lärare som samverkar i skola och fritidshem. Undersökningen kommer utgöras av intervjuer där vi utgår ifrån ett fåtal frågor med utrymme för följdfrågor. Intervjun beräknas ta ca 30 minuter. Vi skulle väldigt gärna vilja spela in samtalet med våra mobiler om det skulle kännas okej för dig. Att ha en inspelning att utgå från skulle underlätta sammanställningen av svaren.

Din medverkan är frivillig och du kan välja att avbryta när du vill. Av forskningsetiska skäl kommer du som informant i vår undersökning att vara anonym. Detta innebär att vi inte kommer nämna i vilken ort eller skola vi har genomfört vår undersökning för att ingen ska kunna härleda detta tillbaka till dig eller din arbetsplats. Materialet i vår undersökning kommer endast användas i detta forskningssyfte och är sekretessbelagt. Det insamlade materialet kommer raderas efter att vårt arbete har blivit godkänt av examinatorn.

Vi kommer höra av oss en vecka efter att detta missiv har skickats för att få bekräftelse på att det har kommit fram och även stämna av med dig om en eventuell intervju. Du får givetvis höra av dig tidigare om möjlighet finns så vi så snart som möjligt kan boka in en tid.

Perioden för intervjun beräknas äga rum v.14-15 för att vi ska hinna med att sammanställa materialet.

Har du några frågor angående vår undersökning är du välkommen att kontakta oss.

Vi är mycket tacksamma om du kan medverka i vår undersökning!

Hälsningar

Sanne

0761-xxx xxx

xxx.xxx@student.miun.se

Hedvig

0709-xxx xxx

xxx.xxx@hotmail.com

Bilaga 3- Intervjufrågor till fritidspedagoger/lärare

Introduktionsfrågor:

Utbildning/titel

Arbetserfarenhet inom din yrkesroll

Huvudfrågor:

3) Berätta om din yrkesroll och ditt uppdrag som fritidspedagog/klasslärare.

4) Berätta hur ditt arbete ser ut i samarbete med fritidshemmet/skolan.

Följdfråga: Skulle det kunna se annorlunda ut, på vilket sätt?

5) Hur tolkar du läroplanens beskrivning av fritidshemmets uppdrag?

"Undervisningen i fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda eleverna en meningsfull fritid. [...] Undervisningen i fritidshemmet kompletterar förskoleklassen och skolan genom att lärandet i högre grad ska vara situationsstyrt, upplevelsebaserat och grupporienterat samt utgå från elevernas behov, intressen och initiativ. " (Lgr11, s.24).

Följdfråga: Vilken är fritidshemmets huvudsakliga uppgift?

6) Är fritidshemmet ett bra komplement till skolan? På vilket eller vilka sätt?

7) På vilket eller vilka sätt stödjer er rektor fritidsverksamheten för att samarbetet ska utvecklas mellan fritidshem och skola?

"Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas, [...] samarbetsformer utvecklas mellan förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att stödja varje elevs mångsidiga utveckling och lärande,"(Lgr11, s.18/19).